

SEAMK

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Seinäjoki University of Applied Sciences

Viivi Mäki-Mantila

Varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumukset vanhempien kuvaamana

Opinnäytetyö

Kevät 2026

Sosionomi (AMK) tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Viivi Mäki-Mantila

Työn nimi alaotsikkoineen: Varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumukset vanhempien kuvaamana

Ohjaaja: Pirita Hakoneva

Vuosi: 2026

Sivumäärä: 46

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksia kodin arjessa vanhempien näkökulmasta tarkasteltuna. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka yleistä varhaiskasvatusikäisille lapsille lukeminen on, mistä syistä vanhemmat lukevat lapsilleen ja mitkä tekijät joko edistävät tai haastavat lukuhetkien toteutumista arjessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa yhteistyötaholle sellaista tutkimustietoa, jonka avulla se voi jatkossa tukea perheiden lukutottumuksia entistä paremmin.

Tässä tutkimuksessa käytetään määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusotetta. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselyllä, joka koostui monivalintakysymyksistä sekä avoimesta kysymyksestä. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa on noin 3200 lasta ja kysely lähetettiin kaikkien Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmille. Kyselyyn vastasi yhteensä 428 vanhempaa. Tutkimuksen tulosten analysoimisessa hyödynnettiin Webropol Professional Statistics -ohjelmaa sekä Excel- taulukkolaskentaohjelmaa, joiden avulla luotiin erilaisia kuvioita ja kaavioita.

Tutkimustulosten perusteella Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa oleville lapsille luetaan hyvin aktiivisesti kodin arjessa. Tulosten mukaan vanhemmat lukevat lapsilleen monista eri syistä. Tutkimuksessa nousee esiin, että erityisesti sanavaraston laajeneminen ja yhteinen ajanvietto lukemisen myötä pidettiin tärkeimpinä syinä lukemiselle. Tulosten perusteella lukuhetkien toteutumista arjessa haastaa eniten arjen kiire ja vanhempien väsymys.

¹ Asiasanat: lukeminen, kodin lukuympäristö, lukutottumukset, lapsi, vanhemmat

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Author: Viivi Mäki-Mantila

Title of thesis: Reading habits of preschool-aged children as described by their parents

Supervisor: Pirita Hakoneva

Year: 2026

Number of pages: 46

Number of appendices: 2

The purpose of this thesis was to examine the reading habits of preschool-aged children in their daily home lives from the parents' perspective. The objective of the thesis was to determine how common reading is among children of early childhood education age, the reasons why parents read to their children, and the factors that either promote or hinder the occurrence of reading moments in daily life. The aim of this thesis is to provide the partner organization with research data that will enable it to better support families' reading habits in the future.

This study employs a quantitative research approach. The study was conducted using a Webropol survey consisting of multiple-choice and open-ended questions. There are approximately 3200 children in the City of Seinäjoki's early childhood education system, and the survey was sent to all parents in the city's early childhood education system. A total of 428 parents responded to the survey. The Webropol Professional Statistics software and the Excel spreadsheet program were used to analyze the survey results, enabling the creation of various figures and charts.

Based on the survey results, children in Seinäjoki's early childhood education system are read to very actively as part of their daily home life. According to the results, parents read to their children for many different reasons. The study highlights that expanding vocabulary and spending time together through reading were considered the most important reasons for reading. According to the results, the biggest challenges to making time for reading in daily life are the hectic pace of everyday life and parental fatigue.

¹ Keywords: reading, home reading environment, reading habits, children, parents

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO	8
2 LASTENKIRJALLISUUS JA LUKEMINEN.....	10
2.1 Lapselle lukeminen.....	10
2.2 Lastenkirjallisuuden määrittelyä	10
3 KODIN LUKUYMPÄRISTÖ LUKUTOTTUMUSTEN PERUSTANA.....	12
3.1 Kodin lukuympäristön määritelmä	12
3.2 Lukuhetkiin vaikuttavia tekijöitä lapsiperheiden arjessa	13
3.3 Lukemisen yleisyys lapsiperheissä.....	14
4 LUKEMISEN YHTEYS LAPSEN KASVUUN, KEHITYKSEEN JA OPPIMISEEN	16
4.1 Lukeminen lapsen kasvun ja kehityksen tukena.....	16
4.2 Lukeminen oppimisen tukena.....	18
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	19
5.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	19
5.2 Tutkimusmenetelmän valinta.....	19
5.3 Aineiston keruu.....	20
5.4 Aineiston analysointi.....	22
5.5 Luotettavuus ja eettisyys	23
6 TULOKSET	26
6.1 Taustatiedot.....	26
6.2 Lapsille lukemisen yleisyys varhaiskasvatusikäisten lasten perheissä.....	28
6.3 Vanhempien motiivit lapselle lukemiselle	29
6.4 Lapselle lukemiseen vaikuttavia tekijöitä.....	32
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	34

8 POHDINTA.....	37
8.1 Opinnäytetyöprosessi.....	38
8.2 Sosionomin kompetenssit	39
8.3 Jatkotutkimusaiheet.....	40
LÄHTEET	41
LIITTEET	47

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Lukutuokion keskimääräinen pituus.	29
Kuvio 2. Lukuhetken käynnistäjä perheissä.	31
Kuvio 3. Tekijöitä, jotka vaikuttavat lapselle lukemisen määrään.	33
Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma.	26
Taulukko 2. Vastaajien koulutustausta.	27
Taulukko 3. Varhaiskasvatusikäisten lasten iät.	27
Taulukko 4. Lapselle lukemisen yleisyys perheissä.	28
Taulukko 5. Lapselle lukemisen jakautuminen perheissä.	29
Taulukko 6. Tekijöitä, joita vanhemmat pitävät lukemisessa tärkeinä.	30
Taulukko 7. Asioita, joita vanhemmat arvostavat lukuhetkissä.	32
Taulukko 8. Tilanteet, joissa lukuhetket usein tapahtuvat.	33

Käytetyt termit ja lyhenteet

PISA Programme for international Student Assessment

PIRLS The Progress in International Reading Literacy Study

1 JOHDANTO

Lapsille ääneen lukeminen on pitkään ollut osa suomalaista kirjallista kulttuuria (Suomen virallinen tilasto, 2019). Tutkimusten valossa suomalaisvanhemmat lukevatkin lapsilleen varsin aktiivisesti (Leino ym., 2023 s. 55–56). Vuoden 2021 kansainvälisen PIRLS-tutkimuksen mukaan suomalaisvanhemmista 72 % luki lapselleen usein ennen koulunaloitusta ja 27 % teki niin joskus. Samanlaisia tuloksia on saatu myös muissa tutkimuksissa: esimerkiksi Suomen virallisen tilaston (2019) vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen mukaan 80 % alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmista luki lapselleen ääneen vähintään kerran viikossa ja päivittäin lukevien osuus oli 43 %.

Lukemisen hyödyt lapsen kasvulle ja kehitykselle tunnetaan laajasti (mm. Suvanto & Ukkola, 2020, s. 283). Säännölliset lukuhetket ovat ensiarvoisen tärkeitä lapsen kielelliselle, emotionaalille ja sosiaaliselle kehitykselle. Ne paitsi moninkertaistavat sanavaraston ja syventävät lapsen ja aikuisen vuorovaikutusta, myös kehittävät empatiakykyä ja mielikuvitusta. Varhaisen lukemisen positiiviset vaikutukset heijastuvat vahvasti kouluikään saakka: lapselle lukeminen vahvistaa oppimistaitoja ja sosiaalisia taitoja, tukee itsetuntoa ja luo myönteisen asenteen koulunkäyntiin. Kirjallisuuden avulla voidaan käsitellä yhteisiä toimintatapoja sekä tukea lasten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta (Heikkilä-Halttunen, 2025, s. 13–14). Aikuisen tukemalla varhaisella lukemisella onkin merkittävä yhteys siihen, että lukemisesta muodostuu lapselle mieluisa ja pysyvä elämäntapa. Heikkilä-Halttunen (2025, s. 13) huomauttaa, että kotien lukuympäristöt kuitenkin vaihtelevat, eikä säännöllinen lukeminen toteudu kaikissa perheissä. Tästä syystä on tärkeää, että jokaisella lapsella olisi mahdollisuus yhteisiin lukuhetkiin aikuisen kanssa. Tällaiset lukuhetket toteutuvat esimerkiksi varhaiskasvatuksen arjessa.

Vaikka lukeminen kodeissa on yleistä, lasten lukemisvalmiudet ovat tutkimusten mukaan kuitenkin laskeneet (Leino ym., 2023, s. 20) ja samalla perinteiset iltasatuperinteet vähentyneet (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 118). Tämän perusteella onkin hyvin ajankohtaista selvittää, millaisia ovat Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumukset kodin arjessa. Kun varhaiskasvatuksessa ymmärretään paremmin perheiden erilaisia lukutottumuksia, lasten tasa-arvoisia mahdollisuuksia yhteisiin lukuhetkiin aikuisen kanssa voidaan edistää tehokkaammin.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksia kodin arjessa vanhempien näkökulmasta tarkasteltuna. Tutkimuksella pyrittiin saamaan

ajankohtainen kuva siitä, kuinka yleistä varhaiskasvatusikäisille lapsille lukeminen on, mistä syistä vanhemmat lukevat lapsilleen ja mitkä tekijät joko edistävät tai haastavat lukuhetkien toteutumista arjessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa opinnäytetyön yhteistyötaholle tutkimustietoa, jonka avulla se voi tarvittaessa kehittää ja tukea perheiden lukutottumuksia entistä paremmin. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa perehdyttiin muun muassa lapselle lukemiseen, kodin luku-ympäristöön, lukemisen merkitykseen osana lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä aikaisempaan tutkimustietoon siitä, kuinka paljon lapsille luetaan ja millaiset tekijät kodin luku-ympäristöihin vaikuttavat. Opinnäytetyön keskeisenä osana toteutettiin kvantitatiivinen tutkimus, jossa kartoitettiin varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksia vanhemmille suunnatun kyselyn avulla. Kysely kohdenettiin Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmille. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus kattaa yhteensä 28 päiväkotia, joissa on yhteensä noin 3200 lasta. Näin laajalla kohdennuksella oli tarkoituksena varmistaa tutkimustulosten luotettavuus ja muodostaa kattava kokonaiskuva alueen lasten lukutottumuksista.

2 LASTENKIRJALLISUUS JA LUKEMINEN

2.1 Lapselle lukeminen

Ääneen lukeminen määritellään toiminnaksi, jossa aikuinen lukee tekstiä ääneen yhdelle tai useammalle lapselle (Liutta, 2011, s. 24). Laineen (2018, s. 2) mukaan tällainen tilanne ymmärretään usein välttämättömyydeksi silloin, kun kuuntelija ei vielä itse osaa lukea. Aikuisen lukiessa lapselle ääneen lapsi oppii vähitellen hahmottamaan puhutun ja kirjoitetun kielen välistä yhteyttä (Lerikkanen ym., 2018, Kodin lukuympäristö Suomessa -kappale). Koska kirjoitettu kieli on puhuttua kieltä rikkaampaa, se altistaa lapsen harvinaisemmille sanoille ja monimutkaisille lauserakenteille. Vaikka tekstin asiayhteys tukee ymmärtämistä, merkittävin vaikutus lapsen sanavaraston ja kielellisen ymmärryksen laajenemiseen syntyy, kun kuultu teksti yhdistyy aikuisen tarjoamiin selityksiin. Ääneen lukeminen ja luetusta tekstistä keskusteleminen kehittävät sanavaraston ohella myös lapsen tarkkaavaisuutta ja keskittymiskykyä. Perinteinen lukutilanne on usein aikuislähtöinen, jolloin aikuisen lukiessa lapsen rooli painottuu tarinan kuunteluun ja kuvien katseluun (Suvanto, 2011, s. 280). Lukutilanteiden tulisi olla ensisijaisesti lapsilähtöisiä ja kehitystason mukaisia, jolloin lapsi voi säädellä lukemisen etenemistä, keskeyttää tarinan ja pohtia lukemaansa (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 128; Siiskonen ym., 2014, s. 325; Suvanto, 2011, s. 280). Parhaimmillaan lukuhetki on toiminnallista vuorovaikutusta, joka kartuttaa sanavarastoa ja vahvistaa kuulunymmärtämistä.

2.2 Lastenkirjallisuuden määrittelyä

Lastenkirjallisuudella tarkoitetaan ensisijaisesti lapsille suunnattua ja toteutettua kirjallisuutta (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 25). Käsite on hyvin laaja, ja sen katsotaan usein kattavan myös nuortenkirjallisuuden (Voipio & Laakso, 2017). Vaikka yksiselitteistä rajausta lastenkirjallisuudelle on vaikea tehdä, se määritellään monimuotoiseksi kokonaisuudeksi, joka sisältää lukuisia lajityyppejä tietokirjoista, sarjakuvista, kuvakirjoista, romaaneista, novelleista ja runoista sekä realismista ja fantasiasta (Mustola, 2014, s. 10, 15–16; Voipio & Laakso, 2017; Happonen, 2020, s. 208). Lasten- ja nuortenkirjallisuus muodostaakin oman kokonaisuutensa, jota määrittelevät sille ominainen muoto, sisältö ja estetiikka (Karasma & Suvilehto, 2013, s. 12–14). Lastenkirjallisuus eroaa aikuisille suunnatusta kirjallisuudesta siten, että aikuiset kirjoittavat teokset lapsille ja samalla määrittävät niiden sisällön (Sen, 2021, s. 2029). Lastenkirjallisuuden sisältö rakentuukin aikuisten käsitykselle lasten kiinnostuksen kohteista,

tarpeista, kehityksestä ja heihin kohdistuvista odotuksista. Lastenkirjoja lukevat lasten lisäksi myös aikuiset, jotka usein lukevat niitä lapsille ääneen ja haluavat samalla vaikuttaa siihen, millaista kirjallisuutta lapset lukevat (Happonen, 2020, s. 208).

Vaikka lastenkirjallisuus on jatkuvassa muutoksessa, se on silti vahvasti sidoksissa kunkin aikakauden arvomaailmaan, kasvatuseriaatteisiin ja vallitseviin käsityksiin (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 111; Karasma & Suvilehto, 2013, s. 14). Teoksissa ilmenevät asenteet ja maailmankuva noudattavatkin usein niiden julkaisuajankohdan perinteitä (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 111, 39). Luonteeltaan lastenkirjallisuus voidaan nähdä käyttökirjallisuutena, jossa yksittäiset teokset vastaavat lapsen elämän kulloisiinkin tarpeisiin ja tarjoavat tukea arjen haasteista selviytymiseen. Samalla lastenkirjallisuus toimii aikuiselle välineenä syventää tutustumista lapseensa ja tämän tapaan hahmottaa maailmaa (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 145). Lastenkirjallisuus ja lukeminen ovat lapsille merkityksellisiä, sillä ne voivat toimia paitsi tiedonlähteinä myös laaja-alaisesti lapsen kasvun ja oppimisen tukena (Aerila & Mascia, 2023, s. 79).

3 KODIN LUKUYMPÄRISTÖ LUKUTOTTUMUSTEN PERUSTANA

3.1 Kodin lukuympäristön määritelmä

Kodin lukuympäristöllä tarkoitetaan kotioloissa saatavilla olevia resursseja, virikkeitä ja tilanteita, jotka ohjaavat lasta kirjoitetun kielen, kirjainten ja lukemisen pariin (Burges ym., 2002, s. 408). Stephensonin ym. (2008, s. 24) mukaan tämä ympäristö käsittää yleensä vanhempien ja lasten yhteiset lukuhetket, kirjainten ja lukutaidon opettamisen sekä kotoa löytyvien kirjojen lukumäärän. Kodin lukuympäristö luokien perustan lapsen lukutaidon kehittymiselle (Lerikkanen ym., 2018, Varhaislapsuuden lukuhetket tukevat lukutaitoa -luku; Huang ym., 2019, s. 14). Erityisesti kodin kirjamäärä, vanhempien lukemisaktiivisuus ja muut kotona varhaista lukutaitoa tukevat tavat ovat merkittävässä yhteydessä lapsen tulevaan lukutaitoon (Huang ym., 2019, s. 14). Kirjallisuudelta rikas ja lukemiseen kannustava kasvuympäristö voivat ohjata aktiiviseksi lukijaksi (Leino, 2019, s. 29). Rikkaan kielellisen ympäristön, kuten äänen lukemisen, merkitys lapsen oppimisen, ajattelun ja vuorovaikutustaitojen kehittymiselle on tärkeää (Repo ym., 2019, s. 164). Monipuolinen ja kielirikas ympäristö tukee lapsen kielellistä kehitystä tarjoten mahdollisuuksia kielen tutkimiseen sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa perheenjäsenten kanssa (Lerikkanen ym., 2018, Varhaislapsuuden lukuhetket tukevat lukutaitoa -luku). Vanhempien omilla asenteilla, esimerkillä ja lukuharrastuksella on keskeinen vaikutus lapsen lukumotivaation heräämiseen ja lukijaksi kasvamiseen (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 126; Leino ym., 2023, s. 58; Lerikkanen ym., 2018, Varhaislapsuuden lukuhetket tukevat lukutaitoa -luku). Yhteiskunnan digitalisoitumisen myötä lukutottumukset ovat vähitellen heikentyneet (Aslam, ym., 2022, s. 1) ja myös vanhempien kiinnostus lukemista kohtaan on laskussa (Leino, 2019, s. 29), minkä seurauksena lukevia roolimalleja on kodeissa aiempaa vähemmän.

Lukutaito on välttämätön perustaito, jonka kielellinen perusta rakentuu jo varhaislapsuudessa ennen kouluikää (Aro & Lerikkanen, 2019, s. 252–254). Lukutaidon kehittymiseen vaikuttavat yksilöllisten valmiuksien ohella lapsen kasvuympäristö ja varhaiset kokemukset teksteistä. Kodin rooli on tässä keskeinen, sillä lukemiseen tottuminen tapahtuu pitkälti mallioppimisen kautta ja vanhempien merkitys korostuu erityisesti silloin, kun lapsi ei vielä itse osaa lukea (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 129). Lapsen lukijuus alkaa rakentua turvallisten ihmissuhteiden ja vuorovaikutuksen varaan (Aerila & Kauppinen, 2019, s. 19). Myös kodin fyysisellä ympäristöllä, kuten kirjojen näkyvällä läsnäololla, on merkitystä sille, mitä lapsi oppii pitämään

arvokkaana. Lukumotivaation vakiintuminen edellyttääkin sekä lukevan aikuisen mallia että säännöllisiä arjen rutiineja.

Heikko lukutaito voi altistaa erilaisille kognitiivisille ja sosiaalisille haasteille, kuten puutteelliseen kriittiseen ajatteluun ja heikentyneeseen kykyyn arvioida tietoa luotettavasti (Aslam, ym., 2022, s. 1). Hyvä lukutaito taas nähdään vahvasti yhteydessä koulussa menestymiseen, mikä puolestaan johtaa mahdollisuuksiin jatko-opinnoissa (Leino, 2019, s. 27). Kouluttautuminen on keskeinen tekijä syrjäytymisen ehkäisyssä, ja se antaa myös mahdollisuuksia aktiiviseen kansalaisuuteen. Aktiivinen kansalaisuus puolestaan edellyttää monipuolista lukutaitoa, jotta yksilö pystyy ymmärtämään yhteiskunnallista keskustelua ja osallistumaan oman yhteisönsä kehittämiseen. Pahimmillaan lukemisen puute voi johtaa ulkopuolisuuden kokemuksiin ja pitkällä aikavälillä jopa syrjäytymiseen, sillä yhteiskunnassa toimiminen ja siihen osallistuminen edellyttävät riittävää lukutaitoa (Möller-Salmela, 2020, s. 3).

3.2 Lukuhetkiin vaikuttavia tekijöitä lapsiperheiden arjessa

Perheet ovat erilaisia ja lukutaidon harjoittamisen sekä lukurutiinien puuttumiseen on moninaisia syitä (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 167). Suurin osa vanhemmista nauttii lapselleen lukemisesta (Ledger & Merga, 2018, s. 181–182) ja tutkimusten mukaan vanhemmat lukevat lapsilleen useista eri syistä (Hulden ym., 2024, s. 11; Ledger & Merga, 2018, s. 181–182; Lukukeskus, 2025). Esimerkiksi Ledgerin ja Mergan (2018, s. 181–182) tutkimuksessa lukemisen keskeisimmiksi merkityksiksi nousivat oppiminen, nautinto ja vuorovaikutus, minkä lisäksi rentoutuminen mainittiin tärkeänä tekijänä lukuhetkien järjestämiselle. Myös Lukukeskuksen (2025) tutkimuksen mukaan vanhemmat arvostavat lukemisessa erityisesti sanavaraston karttumista, vuorovaikutussuhteen vahvistumista sekä lapsen tunne- ja empatiataitojen kehittymistä.

Huldenin ym. (2024, s. 11) tutkimuksessa vanhemmat painottivat lukemisen tukevan oppimista ja helpottavan koulunkäyntiä, mutta samalla he korostivat yhdessä lukemisen tuottamaa yhdessäoloa ja läheisyyttä. Lukeminen toimiikin usein rauhoittavana rutiinina, ja etenkin iltasadun lukeminen ennen nukkumaan menoa tukee lapsen rentoutumista. Vuoden 2021 PIRLS-tutkimus vahvistaa lukuhetkien olevan vuorovaikutteisia, sillä 37 % vanhemmista keskustelee lukemastaan lapsen kanssa usein ja 56 % joskus, vain seitsemän prosenttia vastaajista kertoi, ettei keskustele lukemastaan juuri koskaan (Leino ym., 2023, s. 56).

Vaikka lukemista arvostetaan ja se on vakiintunut osa suomalaista perhearkea (Siiskonen ym., 2014, s. 325–326), Lukukeskuksen (2020) tutkimuksen mukaan yli puolet (63 %) pienten lasten vanhemmista kokee lukevansa lapselleen liian vähän. Yleisimpänä syynä tähän pidetään ajanpuutetta, mikä korostuu useissa tutkimuksissa (Hulden ym., 2024, s. 14; Ledger & Merga, 2018, s. 131). Ajanpuutteen taustalla vaikuttaa vahvasti lapsiperheiden arjen kuormittavuus, kuten vanhempien työpaineet, kotiaskareet, lasten harrastukset ja vanhempien väsymys (Hulden ym., 2024, s. 14). Lisäksi lukemisen esteenä voivat olla vanhempien omat negatiiviset kokemukset lukemisesta tai lukivaikeudet, jotka heikentävät lukumotivaatiota (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 167). Myös vapaa-ajan muuttuneet tavat, kuten lisääntynyt ruutuaika ja pelaaminen, voivat syrjäyttää kirjojen lukemisen, jos lukeminen ei ole vakiintunut osaksi perheen rutiineja (Lukukeskus, 2020).

Kodin lukuympäristöön vaikuttaa merkittävästi vanhempien sosioekonominen tausta ja koulutustaso (Leino, 2019, s. 29; Leino ym., 2023, s. 53). Korkeammin koulutetut vanhemmat lukevat lapsilleen säännöllisemmin ja heidän kodeissaan lukemiseen kannustetaan usein aktiivisemmin kuin matalamman sosioekonomisen aseman perheissä (Leino, 2019, s. 29;). Korkeampi koulutustaso ennustaa myös sitä, että lapselle lukevat molemmat vanhemmat (Khanolainen ym., 2020, s. 12). Ukkola ja Metsämuronen (2023, s. 134) pohtivatkin, että ensimmäisen luokan arviointien perusteella voidaan todeta, että korkeasti koulutetut huoltajat tukevat ja innostavat lapsiaan lukutaidon alkeiden harjoitteluun kotona aktiivisesti jo ennen kouluikää, mikä luo pohjan lapsen tulevalle koulupolulle.

3.3 Lukemisen yleisyys lapsiperheissä

Suomalaisvanhemmat lukevat lapsilleen aktiivisesti (Leino ym., 2023 s. 55–56). Vuoden 2021 kansainvälisen PIRLS-tutkimuksen mukaan suomalaisvanhemmista 72 % luki lapselleen usein ennen koulunaloitusta ja 27 % teki niin joskus. Prosenttiosuudet ovat pysyneet samoina myös aiempaan, vuoden 2016 PIRLS-tutkimukseen verrattuna (Leino ym., 2017, s. 35). Samanlaisia tuloksia on saatu myös muissa tutkimuksissa: esimerkiksi Suomen virallisen tilaston (2019) vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen mukaan 80 % alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmista lukivat lapselleen ääneen vähintään kerran viikossa ja 43 % teki niin päivittäin. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös kansainvälisestikin, sillä Ledgerin ja Mergan (2018, s. 180–181) tutkimus osoittaa, että puolet lapsista osallistuu lukuhetkiin päivittäin ja valtaosa kuulee ääneen lukemista vähintään useammin kuin kerran viikossa. Täysin ilman ääneen

lukemista oli jäänyt vain noin yksi prosentti lapsista (Leino ym., 2023, s. 56). Vaikka suomalaisvanhemmat ovat aktiivisia lukijoita (Leino ym., 2023 s. 55) ovat Heikkilä-Halttusen (2018, s. 118) mukaan ääneen lukeminen ja iltasatuperinne vähentyneet kodeissa.

Lukukeskuksen (2025) mukaan perheiden yhteiset lukuhetket kestävät tyypillisesti alle 20 minuuttia, mutta 3–5-vuotiaiden kohdalla ne ovat usein tätä pidempiä. Samanlaisia havaintoja on tehty myös kansainvälisestikin sillä Ledgerin ja Mergan (2018, s. 180–181) mukaan yhteiset lukuhetket kestävät tyypillisesti enintään 20 minuuttia. Suomalaisperheissä iltasatu on tyypillisin lukuhetki (Lukukeskus, 2025). Heikkilä-Halttunen (2018, s. 118) kuitenkin huomauttaa, että lukuhetken sijoittuminen yksinomaan nukkumaanmenoaikaan voi olla haasteellista, sillä lapset saattavat nukahtaa kesken sadun ja jäädä näin paitsi sadun kokonaisuudesta. Lukukeskuksen (2025) tutkimuksen mukaan lapsille luetaan usein myös satunnaisissa arjen hetkissä, odotteluaikoina ja matkustaessa. Yleisimmin perheissä lapselle ääneen lukee äiti (86,6 %), isovanhemmat (69,5 %) tai isä (65,2 %) (Ledger & Merga, 2018, s. 133). Samanlaisia tuloksia on saatu myös muissa tutkimuksissa: äidit lukivat lapsilleen huomattavasti isää aktiivisimmin, sillä äidit lukivat lapsilleen tyypillisesti päivittäin, kun taas isät muutaman kerran viikossa (Swain ym., 2016, s. 189).

4 LUKEMISEN YHTEYS LAPSEN KASVUUN, KEHITYKSEEN JA OPPIMISEEN

4.1 Lukeminen lapsen kasvun ja kehityksen tukena

Vanhempien ääneen lukeminen ja yhteiset iltasatuhetket luovat vankan pohjan lapsen monipuoliselle kehitykselle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 207). Kaikenlainen tarinankerronta ja lukeminen ovat merkityksellisiä lapsen kasvuun ja kehitykselle (Nurmilaakso & Välimäki, 2011, s. 116). Yhteiset lukuhetket tukevat kielenkehitystä lukuisin eri tavoin (Suvanto & Ukkola, 2020, s. 285): ne rikastuttavat lapsen sanavarastoa, tukevat samalla vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä vahvistavat ajattelun taitoa (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 11–12). Rikkaalla sanavarastolla on yhteyttä esimerkiksi älykkyyteen ja muistiin (Torppa, 2009, s. 6) sekä lukemaan oppimiseen ja sen myötä myös koulussa oppimiseen (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 162). Erityisesti lasten kuvakirjojen monitasoinen sekä rikas kieli tukee lapsen sanavarastoa sekä puheen kehitystä (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 39). Myös Price & Kalil (2018, s. 689) korostavat, että yhteiset lukuhetket vanhemman kanssa edistävät lapsen sanavaraston karttumista ja lukutaidon kehittymistä. Kirjojen katselu ja lukeminen yhdessä aikuisen kanssa kehittävätkin monipuolisesti lapsen mielikuvitusta sekä arjessa tarvittavia oivaltamisen ja tiedonkäsittelyn taitoja (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 39).

Aerila ja Kauppinen (2019, s. 21) toteavat, että lukutuokio lapsen kanssa on paljon muutakin kuin pelkkää tekstin lukemista, sillä se on hetki pysähtymiselle, vuorovaikutukselle, myönteisten tunteiden jakamiselle ja läheisyyden kokemiselle. Lukuhetki mahdollistaa jaetun tarkkaavaisuuden tilan, jossa vanhemman ja lapsen huomio kohdistuu yhteiseen kohteeseen ja molemmilla on tasavertainen mahdollisuus tilanteen kulkuun (Helovuori, 2016, s. 15–16). Päivittäiset lukuhetket vahvistavat lapsen luottamusta siihen, että aikuisella on aikaa vuorovaikutukseen hänen kanssaan (Chovanec, 2018), mikä saa lapsen tuntemaan itsensä kuulluksi ja tärkeäksi (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 35; Helovuori, 2016, s. 16). Yhteinen lukuhetki tarjoaa luontevan ja helpon tavan vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, välittää läheisyyttä, lisätä turvallisuuden tunnetta ja tukea perheen keskinäistä yhteenkuuluvuutta (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 205) sekä vahvistaa lapsen kokemaa turvallisuutta ja läheisyyttä tukien samalla sosiaalisten taitojen kehittymistä (Laine, 2018, s. 21). Vuorovaikutuksellisessa lukuhetkessä lapsi saa mahdollisuuden harjoitella monipuolisesti kommunikaatiotaitoja, kuten toisten huomioimista, kysymysten esittämistä ja omaa kerrontaa (Suvanto, 2011, s. 280).

Yhteinen lukeminen vahvistaa merkittävästi lapsen itsetuntoa ja tukee turvallisen kiintymyssuhteen kehittymistä (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 14, 205; Cardenas ym., 2020, s. 1). Vuorovaikutuksesta hyötyy myös vanhempi, sillä lukeminen lievittää vanhemmuuteen liittyvää stressiä ja tukee varhaisen vuorovaikutussuhteen rakentumista (Canfield ym., 2020, s. 1). Kotona vietetyt yhteiset lukuhetket luovatkin lapselle luontevan tilaisuuden rauhoittumiseen kiireisen arjen keskellä (Chovanec, 2018; Suvilehto, 2020, s. 50).

Heikkilä-Halttunen (2018, s. 49) korostaa, että yhteinen ääneen lukeminen kehittää lapsen empatiataitoja, itseymmärrystä ja tunneälyä. Tunneälykäs lapsi oppii ymmärtämään omia tunteitaan ja huomioimaan muiden tunteet, mikä auttaa asettumaan toisen asemaan (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 14; Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 39; Leino, 2019, s. 27). Lukeminen tukeekin kokonaisvaltaisesti lapsen tunteiden kehitystä (Price & Kalil, 2018, s. 689). Ääneen lukeminen edistää lapsen empatiakyvyn ja eläytymistaitojen (Suvanto & Ukkola, 2020, s. 283) sekä tunteesäätelytaitojen kehittymistä (Leino, 2019, s. 27). Lukeminen herättää myös tunteita ja harjoittaa kykyä asettua toisen asemaan (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 14; Leino, 2019, s. 27). Kaunokirjallisuudella onkin merkittävä rooli koko persoonallisuuden kehityksessä, sillä se auttaa lasta sanoittamaan monimutkaisia tunteita, joita voi olla muuten vaikea ilmaista (Aerila & Kauppinen, 2019, s. 21, 24). Tarinoissa käsitellyt teemat, kuten häpeästä selviytyminen ja rohkaistuminen, tarjoavat lapselle tärkeää samaistumispintaa ja tukevat myös eettistä ja moraalista kasvua esittämällä ongelmanratkaisumalleja lapsen kehitystasoa vastaavalla tavalla (Sinkkonen, 2012, s. 250–256).

Lapsen mieltymys tiettyihin tarinoihin ilmenee usein tarpeena kuulla sama tarina toistuvasti (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 127–128). Tämä toisto on hyödyllistä, sillä se syventää ymmärrystä, vahvistaa muistia ja mahdollistaa uusia oivalluksia, kunnes lapsi kykenee lopulta kertomaan tarinan itsenäisesti kuvia hyödyntämällä (Siiskonen ym., 2014, s. 325–326). Yhdessä lukeminen edistääkin merkittävästi kognitiivista kehitystä ja vuorovaikutustaitojen oppimista (Cardenas ym., 2020, s. 18). Ääneen lukeminen harjoittaa myös kuuntelutaitoa ja keskittymiskykyä, jotka ovat keskeisiä taitoja nykyisessä nopeatahtisessa yhteiskunnassa (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 108; Välimaa & Haapala, 2020, s. 52). Kirjat voivat toimia lohdun ja ilon lähteenä, mutta ne ovat tärkeitä välineitä kriisitilanteiden käsittelyssä (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 116, 135). Erityisesti surun tai menetysten keskellä kirjallisuus voi mahdollistaa vaikeiden asioiden tarkastelun turvallisesti ulkoapäin ja antaa tilaa lapsen omille pohdinnoille.

4.2 Lukeminen oppimisen tukena

Lukutaitoa pidetään yleisesti perustaitona, joka luo pohjan kaikelle muulle oppimiselle (Pulkkinen & Siren, 2021, s. 292). Luku- ja kirjoitustaidon kielellinen perusta muodostuu varhaislapsuuden vuorovaikutustilanteissa (Lerikkanen, 2020, s. 183), ja useilla lapsilla tutustuminen kirjoitettuun kieleen alkaakin yhteisissä lukuhetkissä vanhempien tai sisarusten kanssa (Nurmi ym., 2022, s. 105). Lapsen lukemisvalmiudet kehittyvät kuuntelemisen kautta jo ennen itsenäisen lukutaidon saavuttamista (Tiainen & Mursula, 2020, s. 76). Heikkilä-Halttusen (2018, s. 165–166) mukaan ääneen lukeminen on suorastaan edellytys sille, että lapsi voi oppia kirjoitettua kieltä. Yhteinen ääneen lukeminen edistää merkittävästi lapsen kognitiivista kehitystä (Cardenas ym., 2020, s. 1, 18; Ledger & Merga, 2018, s. 125) sekä tukee ymmärtämistaitojen kehittymistä (Khaolainen ym., 2020, s. 13).

Varhaiset lukukokemukset edistävät merkittävästi lukutaidon kehittymistä (Davis & Magee, 2020, s. 10; Ledger & Merga, 2018, s. 125), ja niiden määrällä on kansainvälisestikin selvä yhteys hyvään lukutaitoon (Leino ym., 2023, s. 56). Lapsilla, joille on luettu usein, on keskimäärin parempi lukutaito kuin niillä, joille on luettu harvoin tai ei koskaan. Ääneen lukeminen tukee myös oppimista, mikä tekee koulun aloituksesta helpompaa (Lukukeskus, 2025) ja vanhemmat voivatkin lukemista tukevalla toiminnalla vaikuttaa suoraan lapsensa koulumenestykseen (Leino ym., 2017, s. 34). Ukkolan ja Metsämurosen (2023, s. 4) mukaan päivittäin lukevien lasten äidinkielen ja matematiikan taidot voivat olla jopa yli vuoden kehittyneemmät verrattuna lapsiin, jotka lukevat harvemmin kuin kerran viikossa.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksia kodin arjessa vanhempien näkökulmasta tarkasteltuna. Tutkimuksella pyrittiin saamaan ajankohtainen kuva siitä, kuinka yleistä varhaiskasvatusikäisille lapsille lukeminen on, mistä syistä vanhemmat lukevat lapsilleen ja mitkä tekijät joko edistävät tai haastavat lukuhetkien toteutumista arjessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa opinnäytetyön yhteistyötaholle, Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukselle, sellaista tutkimustietoa, jonka avulla se voi jatkossa tukea ja kehittää perheiden lukutottumuksia entistä paremmin. Kun varhaiskasvatuksessa ymmärretään paremmin perheiden erilaisia lukutottumuksia, lasten tasa-arvoisia mahdollisuuksia yhteisiin lukuhetkiin aikuisen kanssa voidaan edistää tehokkaammin.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada vastauksia seuraavaan kolmeen tutkimuskysymykseen:

1. Kuinka paljon vanhemmat lukevat varhaiskasvatusikäisille lapsille?
2. Miksi vanhemmat lukevat lapsilleen?
3. Mitkä tekijät vaikuttavat lukemiseen?

5.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusmenetelmän valintaa ohjaavat ensisijaisesti tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma (Heikkilä, 2014, s. 12, 14). Tutkimus voidaan toteuttaa joko kvantitatiivisella eli määrällisellä tai kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella. Tähän opinnäytetyöhön valikoitui kvantitatiivinen tutkimusote, sillä opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena on selvittää, kuinka paljon varhaiskasvatusikäisille lapsille luetaan kodin arjessa. Vilkan (2021a, s. 23) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tyypillisesti vastaamaan kysymyksiin ”kuinka paljon” tai ”kuinka usein” tietty ilmiö esiintyy. Tutkimuksen kohderyhmän muodosti Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmat. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa on yhteensä 3200 lasta, joten tutkimusmenetelmäksi soveltui täten myös kvantitatiivinen tutkimusote. Kvantitatiivisen tutkimusotteen avulla on mahdollista kerätä aineisto suurelta vastaajajoukolta (Vilka, 2007, s. 17).

Kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimusote perustuu ilmiöiden numeeriseen tarkasteluun (Vilkkä, 2007, s. 14). Menetelmän tarkoituksena on ihmiseen liittyvien ilmiöiden objektiivinen selittäminen, vertailu ja ennustaminen (Vilkkä, 2007, s. 13). Tavoitteena on luoda yleistettävä kuva mitattavien muuttujien välisistä suhteista ja eroista (Vilkkä, 2007, s. 13). Määrälliselle tutkimukselle on myös ominaista, että tutkija asettuu ulkopuolisen havainnoijan rooliin ja pyrkii säilyttämään objektiivisen etäisyyden tutkittavaan ilmiöön (Hakala, 2018, s. 20). Tutkimusprosessi pohjautuu vahvasti olemassa olevaan teoretietoon ja aiempien tutkimusten tuloksiin (Hirsjärvi ym., 2007, s. 136). Menetelmän luotettavuus edellyttää riittävän suurta ja kohdejoukkoa edustavaa otosta (Heikkilä, 2014, s. 15).

5.3 Aineiston keruu

Määrällisessä tutkimuksessa aineisto kerätään usein hyödyntämällä olemassa olevia rekistereitä, systemaattista havainnointia tai kyselylomakkeita (Vilkkä, 2021b, s. 94). Yleisimpiin tiedonkeruutapoihin lukeutuukin survey-tutkimus, jossa aineisto kerätään tyypillisesti kyselylomakkeella tai strukturoidulla haastattelulla (Hirsjärvi ym., 2007, s. 130). Menetelmä mahdollistaa tiedonkeruun tehokkaasti ja taloudellisesti erityisesti silloin, kun kohdejoukko on laaja (Heikkilä, 2014, s. 17). Kyselytutkimus on keskeinen menetelmä monenlaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden analysoinnissa (Vehkalahti, 2019, s. 11), ja sen merkittävin etu on mahdollisuus kerätä laaja tutkimusaineisto (Hirsjärvi ym., 2007, s. 190).

Kyselytutkimuksen tutkimusasetelmat jaetaan tyypillisesti poikittais- eli poikkileikkaustutkimukseen ja pitkittäis- eli seurantatutkimukseen (Vastamäki & Valli, 2018, s. 129). Tämä tutkimus on poikittaistutkimus. Poikittaistutkimuksessa aineisto kerätään useilta vastaajilta yhden tietyn ajanjakson aikana tutkittavan ilmiön kuvailemiseksi (Vastamäki & Valli, 2018, s. 129). Survey-menetelmälle on ominaista aineistonkeruun standardointi, mikä tarkoittaa sitä, että ennalta määritellyt kysymykset ja vastausvaihtoehdot esitetään kaikille tutkittaville täsmälleen samanlaisina (Heikkilä, 2014, s. 15; Hirsjärvi ym., 2007, s. 188).

Nykyisin kyselytutkimuksia toteutetaan yhä useammin sähköisesti verkossa (Valli & Perkkilä, 2018, s. 117). Verkkokyselyiden käyttö soveltuu ensisijaisesti sellaisiin tutkimuksiin, joiden koko perusjoukolla on mahdollisuus internetin käyttöön (Heikkilä, 2014, s. 16). Luotettavan sähköisen kyselyn laatiminen edellyttää teknistä asiantuntemusta, sillä tutkimuksen onnistuminen on vahvasti sidoksissa lomakkeen toimivuuteen ja tekniseen toteutukseen (Heikkilä,

2014, s. 16). Yksi menetelmän keskeisistä haasteista on kyselyn tarkka kohdentaminen. Tutkijan onkin ratkaistava, kuinka kohderyhmä tavoitetaan tehokkaasti ja miten tutkimuksesta tiedotetaan.

Edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti myös tämä tutkimus toteutetaan sähköisenä verkkokyselynä. Tutkimusprosessi käynnistyi alkuvuodesta 2025, jolloin hain tutkimusluvan Seinäjoen kaupungilta. Luvan myöntämisen jälkeen aloitin varsinaisen kyselylomakkeen suunnittelun. Vilkan (2021b, s. 94) mukaan kyselyt ovat hyvä aineistonkeruumenetelmä silloin, kun tutkimuksen kohdejoukko hyvin laaja ja hajautunut. Sähköinen kyselylomake valikoitui myös tähän tutkimukseen aineistonkeruumenetelmäksi, koska tutkimuksen kohdejoukko on melko suuri ja hajautunut eri päiväkoteihin.

Kyselytutkimuksessa vastaaja tutustuu kysymyksiin itsenäisesti ja antaa vastauksensa kirjallisessa muodossa, mikä mahdollistaa vastaajien täyden anonymiteetin (Vilka, 2021b, s. 94). Tämä on tutkimuksen onnistumisen kannalta merkittävä etu, sillä lapsiperheiden arkeen ja lukutottumuksiin liittyvät aiheet voivat olla vastaajille henkilökohtaisia tai jopa arkoja. Tutkimuksessa kerätty aineisto muokataan tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja johtopäätökset tehdään aineistoa analysoimalla (Hirsjärvi ym., 2007, s. 136). Tulokset esitetään numeeristen tunnuslukujen, kuten lukumäärien ja prosentiosuuksien avulla, ja niitä havainnollistetaan usein taulukoiden ja kuvioiden muodossa (Heikkilä, 2014, s. 15).

Kyselylomake sisälsi 15 kysymystä, joissa hyödynnettiin monipuolisesti eri kysymystyyppejä. Kyselylomake sisälsi strukturoituja monivalinta- ja mitta-asteikkokysymyksiä sekä sekamuotoisia kysymyksiä. Hirsjärven ym. (2007, s. 194) mukaan monivalintakysymyksissä annetaan valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja valitsee yhden tai useamman vastausvaihtoedon, jos sellainen ohje annetaan. Strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuodossa valmiiksi annettujen vastausvaihtoehtojen jälkeen esitetään avoin kysymys. Tällaisia kysymyksiä kutsutaan myös sekakysymyksiksi (Heikkilä, 2014, s. 50). Kyselyssä hyödynnettiin useassa kohdassa tällaisia sekakysymyksiä, jolloin avoimet vastausvaihtoehdot mahdollistivat annettujen vastausten tarkentamisen. Esimerkiksi lukemiseen vaikuttavia tekijöitä kartoittaessa vaihtoehto ”jokin muu, kerro mikä” tarjosi vastaajille tilaisuuden kuvailla tilannettaan yksityiskohtaisemmin ja tuoda esiin sellaisia syitä, joita valmiissa vastausvaihtoehdoissa ei ollut mainittu. Likertin asteikkoa käytetään useimmiten mielipideväittämissä, joissa toisena ääripäänä on useimmiten täysin samaa mieltä ja toisena ääripäänä puolestaan täysin eri mieltä (Heikkilä, 2014, s. 51). Avoimissa kysymyksissä esitetään kysymys ja jätetään vastaukselle tyhjä tila

(Hirsjärvi ym., 2007, s. 193). Viimeisenä kysymyksenä oli tällainen avoin kysymys, johon vastaajat voivat halutessaan kertoa omin sanoin perheensä lukutottumuksista. Ennen varsinaisen aineistonkeruun aloittamista kyselylomakkeen toimivuus varmistettiin esitestauksen avulla. Kyselylomake on aina esitettävä ennen sen julkaisua, jotta voidaan varmistaa kysymysten ymmärrettävyys, vastausvaihtoehtojen toimivuus ja lomakkeen täyttämiseen kuluva aika (Heikkilä, 2014, s. 58).

Kyselyn oheen liitettiin saatekirje sekä tietosuojaseloste, jossa avattiin tutkimuksen tarkoitus, sen tuottama lisäarvo organisaatiolle sekä vastaamista ja luottamuksellisuutta koskevat käytännöt. Tietosuojaselosteessa painotettiin tutkimukseen osallistumisen olevan täysin vapaaehtoista. Yhteistyötaho välitti sähköisen kyselylinkin ja saatekirjeen Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien 0–7-vuotiaiden lasten vanhemmille Daisy Managerin kautta. Kyselyn vastausaika oli 11.–30.4.2025. Kyselyyn vastasi yhteensä 428 vanhempaa.

5.4 Aineiston analysointi

Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on todentaa muuttujien välisiä suhteita numeroiden ja tilastollisen analyysin avulla (Vilka, 2021b, s. 110). Kootun aineiston avulla voidaan laskea tilastollisia tunnuslukuja ja suorittaa analyysia, joissa hyödynnetään tyypillisesti erilaisia tilastotieteen työkaluja (Hirsjärvi ym., 2007, s. 219; Kananen, 2015, s. 286). Tutkimusaineiston analyysiin on olemassa lukuisia lähestymistapoja ja sopivimman analyysimenetelmän valinta määräytyy aina sen perustella, mikä vastaa parhaiten asetettuun tutkimuskysymykseen (Heikkilä, 2014, s. 138; Hirsjärvi ym., 2007, s. 219).

Huolellinen esikäsittely luo vankan perustan varsinaiselle aineistoanalyysille (Vehkalahti, 2019, s. 51–52). Aineiston läpikäyminen alkaa aina kerättyjen tietojen tarkistamisella (Hirsjärvi ym., 2007, s. 216). Käytännössä tämä tarkoittaa sen selvittämistä, onko joukossa selkeitä virheitä tai puuttuuko aineistosta tietoja. Tutkimusaineisto tulee järjestää myös havaintomatriisiksi kutsuttuun taulukkomuotoon (Vilka, 2021b, s. 110). Tässä tutkimuksessa analysointi käynnistyi aineiston huolellisella läpikäynnillä. Tämän jälkeen tutkimusaineisto järjestettiin havaintomatriisiksi ja tutkittiin, oliko joukossa puutteellisia vastauksia. Tässä aineistossa ei löytynyt puutteellisia vastauksia, joten se oli sellaisenaan valmis analysoitavaksi.

Vastausten analysoinnissa hyödynnettiin Webropol-ohjelman Professional Statistics -työkalua, jolla tuotettiin frekvenssejä ja prosentiosuuksia. Lisäksi käytettiin Excel-

taulukkolaskentaohjelmaa kuvioiden ja taulukoiden laatimiseen. Yhtenä analyysimenetelmänä käytettiin myös ristiintaulukointia. Ristiintaulukointia sovelletaan silloin, kun halutaan selvittää kahden tai useamman muuttujan välistä yhteyttä (Heikkilä, 2014, s. 143; Vilkka, 2007, s. 129). Vaikka ristiintaulukoinnin pohjalta ei voi suoraan päätellä syy-seuraussuhteita, sen avulla vertailtiin taustamuuttujien, kuten vastaajan iän ja koulutustaustan, vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. Avoimien vastausten kohdalla hyödynnettiin induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 117, 123–125) mukaan aineistolähtöinen sisällönanalyysi soveltuu erityisesti strukturoimattoman aineiston analysointiin. Sisällönanalyysiprosessi etenee tyypillisesti vaiheittain: ensin alkuperäiset ilmaukset pelkistetään, minkä jälkeen ne luokitellaan samankaltaisuuksien perusteella alakategorioiksi (mts. s. 123–125). Lopuksi nämä kategoriat yhdistetään abstrahoimalla laajemmiksi yläkategorioiksi.

Tutkimustulokset raportoidaan tekstin, taulukon ja kuvioiden avulla (Heikkilä, 2014, s. 148). Taulukot tarjoavat tarkkaa tietoa, kun taas kuviot mahdollistavat tiedon nopean omaksumisen. Tässä tutkimuksessa tulokset raportoidaan ja havainnollistetaan kuvioita ja taulukoita käyttäen sekä sanallisesti avaten. Myös avoimien kysymysten analyysistä nousseita havaintoja esitellään osana tulososiota.

5.5 Luotettavuus ja eettisyys

Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen muodostaa eettisesti laadukkaan tutkimuksen perustan (Hirsjärvi ym., 2007, s. 23). Tämä opinnäytetyö on toteutettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2019, s. 7) ihmistieteiden eettisiä ohjeita noudattaen. Nämä kaikkia Suomen tieteenaloja koskevat ohjeet perustuvat kolmeen pääperiaatteeseen: tutkimuksessa kunnioitetaan tutkittavien ihmisarvoa ja perustuslaillista itsemääräämisoikeutta, siinä huomioidaan aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön sekä luonnon monimuotoisuuden kunnioittaminen ja lisäksi tutkimus on suunniteltu ja toteutettu siten, ettei siitä koidu riskiä, vahinkoa tai haittaa tutkittaville. Eettisyyteen kuuluu keskeisesti myös se, että tulokset raportoidaan turvaamalla tutkittavien anonymiteetti ja noudattamalla luottamuksellisuutta, salassapitovelvollisuutta ja hyvää tieteellistä käytäntöä (Vilka, 2007, s. 164). Tässä tutkimuksessa aineistoa on käsitelty ja säilytetty luottamuksellisesti koko prosessin ajan, ja kaikki alkuperäiset vastaukset hävitetään asianmukaisesti ja tietoturvallisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Osa hyvää tieteellistä käytäntöä on muiden tutkijoiden työn arvostaminen, mikä näkyy käytännössä asianmukaisena ja huolellisena lähdeviittaamisena (Vilkkä, 2007, s. 165). Lukijan on aina pystyttävä erottamaan, mikä tekstistä on tutkijan omaa tuotosta ja mikä aiempaan tietoon perustuvaa (Hirsjärvi ym., 2007, s. 332–333). Tämän vuoksi tässä työssä jokainen käytetty lähde on ilmoitettu selkeästi sekä tekstiviitteenä että lähdeluettelossa Seinäjoen ammattikorkeakoulun lähdemerkintäohjeistusta noudattaen. Käytettyjen lähteiden tietoja ei ole väärinrennetty eikä plagioitu, ja näin kunnioitetaan muiden tutkijoiden alkuperäisiä tekstejä.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan tyypillisesti validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla (Hirsjärvi ym., 2007, s. 226). Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä ilmiötä, jota sen on tarkoituskin tutkia (Hirsjärvi ym., 2007, s. 226; Heikkilä, 2014, s. 27). Koska validiteettia ei voi korjata jälkikäteen, se täytyy varmistaa etukäteen huolellisella tutkimusasetelman suunnittelulla ja tarkasti harkitulla tiedonkeruulla (Heikkilä, 2014, s. 27). Kyselytutkimuksessa tämä edellyttää, että kysymykset tuottavat olennaista tietoa asetetun tutkimusongelman ratkaisemiseksi (Heikkilä, 2014, s. 177, 27). Lisäksi tutkimuksen validiutta vahvistavat perusjoukon tarkka rajaus, edustava otos sekä mahdollisimman korkea vastausprosentti. Reliabiliteetilla viitataan puolestaan mittaustulosten toistettavuuteen eli tutkimusmenetelmän kykyyn tuottaa johdonmukaisia ja ei-sattumanvaraisia tuloksia (Hirsjärvi ym., 2007, s. 226; Heikkilä, 2014, s. 28). Tutkimuksen reliabiliteetti voidaan jakaa sekä sisäiseen että ulkoiseen reliabiliteettiin (Heikkilä, 2014, s. 178). Tutkimuksessa sisäinen reliabiliteetti tarkoittaa sitä, että samaa kohdetta voidaan mitata useaan kertaan ja tulos pysyy samana. Ulkoinen reliabiliteetti taas tarkoittaa, että tutkimus voidaan toistaa myös muissa tilanteissa ja muiden tutkijoiden toimesta.

Tässä tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuutta on vahvistettu perehtymällä huolellisesti aiheita käsittelevään teoriaan sekä hyödyntämällä ajantasaisia ja laadukkaita tieteellisiä lähteitä. Tutkimuksen validiteettia vahvistettiin rajaamalla tutkimusongelma selkeästi ja tarkasti. Kyselylomake suunniteltiin teoreettisen viitekehyksen mukaisesti sekä kysymykset muotoiltiin siten, että ne vastaavat suoraan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Ennen varsinaista tiedonkeruuta kyselylomake esiteltiin ohjaavan opettajan ja yhteistyötahon toimesta, minkä perusteella kysymyksiä vielä selkeytettiin. Myös laaja, 428 vastaajan otos vahvistaa merkittävästi tutkimuksen validiteettia. Tutkimuksen reliabiliteetti puolestaan varmistettiin tiedonkeruun standardoinnilla, eli kyselylomake välitettiin perusjoukolle täysin samanlaisena. Aineiston käsittelyssä ja analysoinnissa käytettiin taulukkolaskentaohjelmia, mikä minimoi

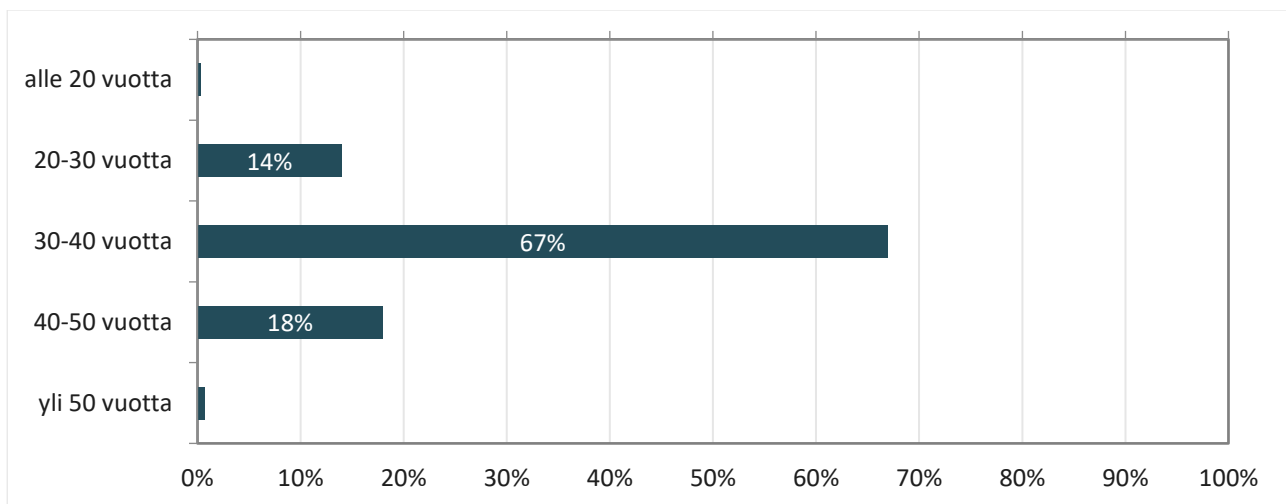
mahdolliset aineistonkäsittelyn virheet. Avoimet vastaukset käsiteltiin ja analysoitiin huolellisesti sisällönanalyysin menetelmin.

6 TULOKSET

Tutkimusaineisto kerättiin Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmilta. Kysely lähetettiin vanhemmille yhteistyötahon avulla Daisy-managerin kautta. Kysely oli auki aikavälillä 11.–30.4.2025. Kyselyyn vastasi yhteensä 428 vanhempaa.

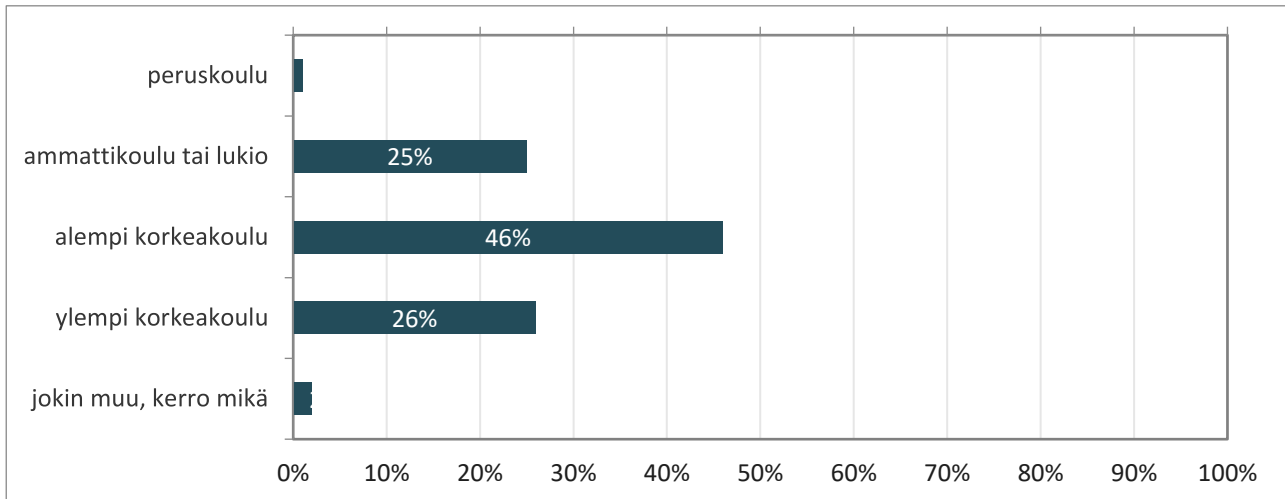
6.1 Taustatiedot

Tutkimuksessa vastaajien ikä vaihteli alle 20 ja yli 50 vuoden välillä (taulukko 1). Tutkimukseen osallistuneista selvä enemmistö (67 %) oli 30–40-vuotiaita. Seuraavaksi eniten vastaajia oli 20–30- ja 40–50-vuotiaiden ikäryhmissä. Alle 20-vuotiaiden ja yli 50-vuotiaiden osuus tutkimuksessa jäi puolestaan pienimmiksi.

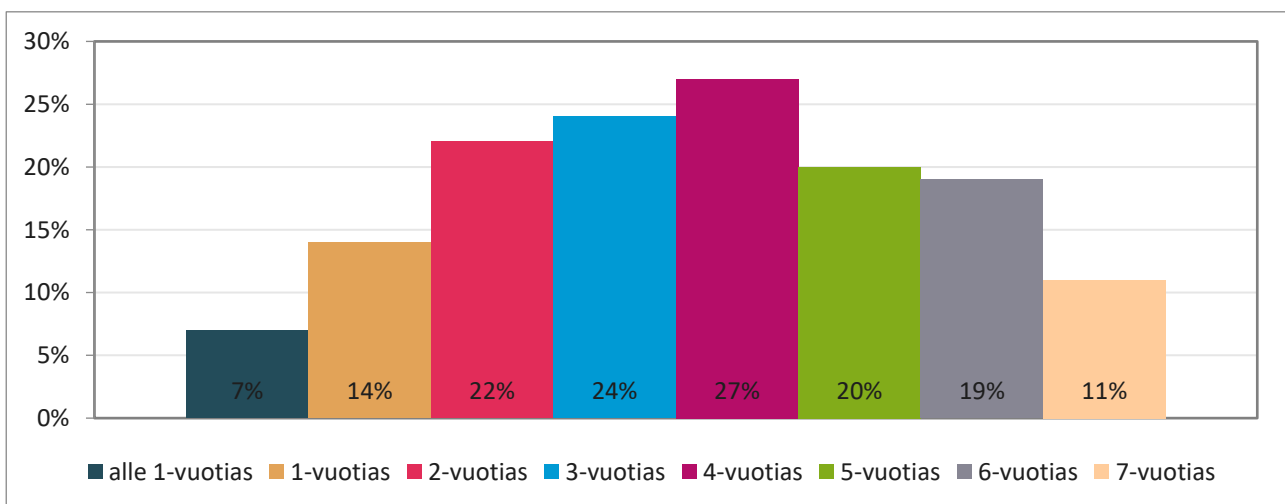
Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma.

Koulutustaustaltaan suurin vastaajaryhmä (46 %) oli suorittanut alemman korkeakoulututkinnon eli ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistollisen kandidaatin tutkinnon (taulukko 2). Ylemmän korkeakoulututkinnon eli yliopistollisen maisteritasoisen tutkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon oli suorittanut 26 prosenttia ja toisen asteen tutkinnon, kuten lukion tai ammatillisen perustutkinnon 25 prosenttia tutkimukseen osallistuneista. Kaksi prosenttia vastaajista olivat vastanneet jokin muu, vastausvaihtoehdon ja vastauksissa korostui opistoaste (N = 3) ja yksi oli käynyt tohtorikoulutuksen. Yksi prosentti tutkimukseen osallistuneista oli peruskoulun käynyt.

Taulukko 2. Vastaajien koulutustausta.

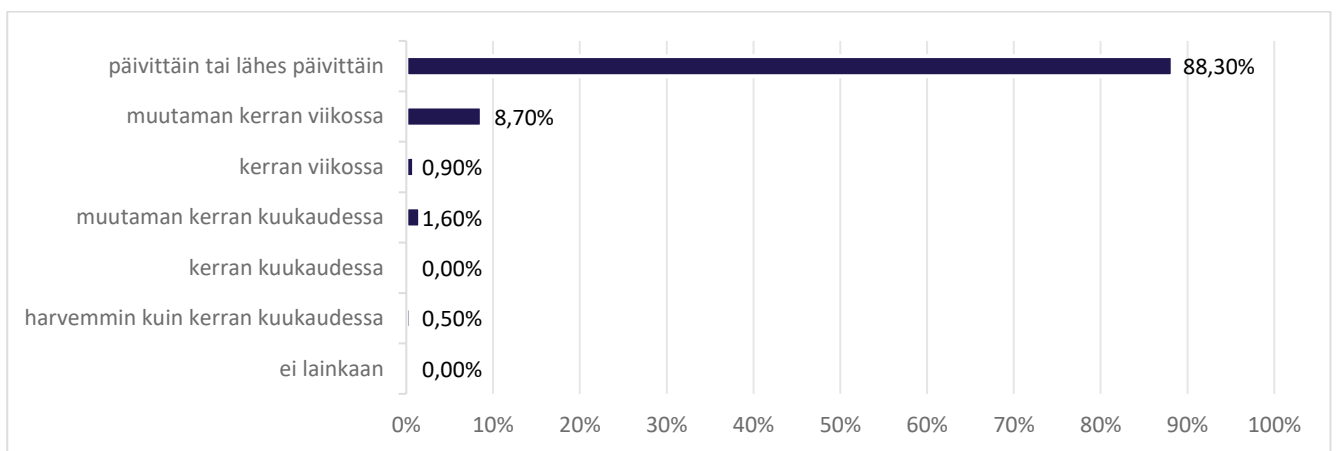
Tutkimukseen osallistuneiden perheiden lasten iät vaihtelivat alle vuoden ikäisestä seitsemänvuotiaaseen (taulukko 3). Tutkimukseen osallistuneiden perheissä oli eniten 4-vuotiaita (27 %) ja 3-vuotiaita (24 %) lapsia. Seuraavaksi eniten oli 2-vuotiaita (22 %), 5-vuotiaita (20 %) ja 6-vuotiaita (19 %) lapsia. Tutkimukseen osallistuneiden perheissä oli vähiten alle 1-vuotiaita (7 %), 1-vuotiaita (14 %) ja 7-vuotiaita (11 %) lapsia. Tutkimuksessa kartoitettiin perheiden kaikkien varhaiskasvatusikäisten lasten iät, joten tuloksissa nousee esiin, että useassa perheessä on useampi varhaiskasvatusikäinen lapsi.

Taulukko 3. Varhaiskasvatusikäisten lasten iät.

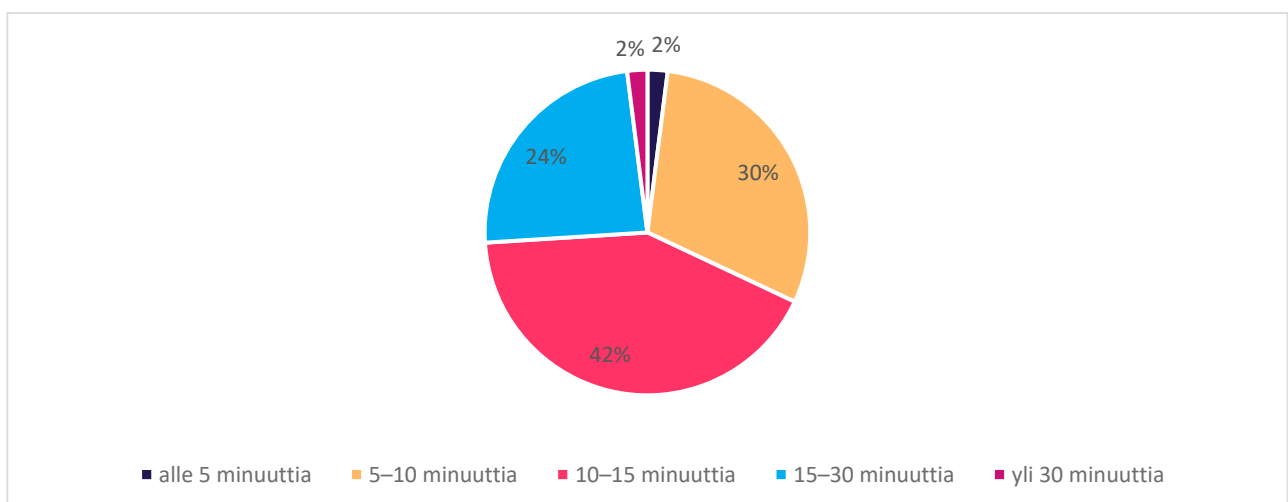
6.2 Lapsille lukemisen yleisyys varhaiskasvatusikäisten lasten perheissä

Tutkimuksen mukaan ääneen lukeminen on yleistä varhaiskasvatusikäisten lasten perheissä. Valtaosalle varhaiskasvatusikäisistä lapsista (88 %) luetaan kotona päivittäin tai lähes päivittäin (taulukko 4). Vain harvalle (0,5 %) luetaan harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Koulutustaustaltaan peruskoulun suorittaneet lukivat lapselleen päivittäin tai lähes päivittäin. Suurin osa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista lukivat myös lapselleen päivittäin tai lähes päivittäin. Puolestaan muutaman kerran kuukaudessa lukivat ne vanhemmat, jotka olivat koulutustaustakseen valinneet jokin muu-vastausvaihtoehdon.

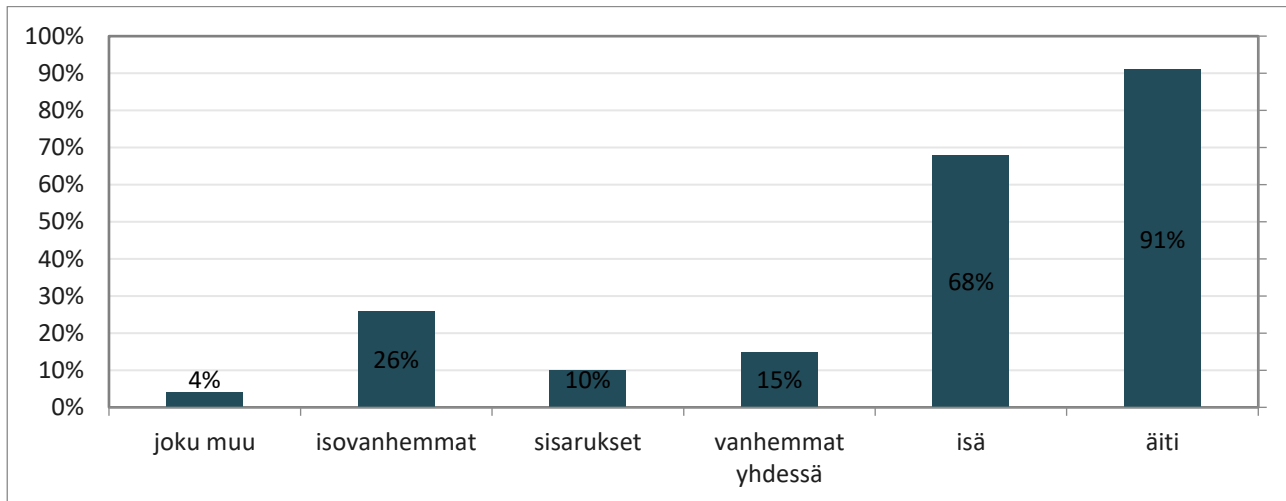
Taulukko 4. Lapselle lukemisen yleisyys perheissä.

Tutkimuksen mukaan lukutuokioiden pituudet vaihtelevat alle viiden minuutin ja yli 30 minuutin välillä (kuvio 1). Tyypillisimmin lukutuokio kestää 10–15 minuuttia (42 %), 5–10 minuuttia (30 %) ja 15–30 minuuttia (24 %). Tutkimukseen vastanneista harvat vastasivat lukutuokion kestävän alle viisi minuuttia (2 %) tai yli 30 minuuttia (2 %).

Kuvio 1. Lukutuokion keskimääräinen pituus.

Tutkimuksen mukaan äidit (91 %) ja isät (68 %) olivat aktiivisimpia lukemaan lapselleen (taulukko 5). Kolmanneksi aktiivisimpia lapsille lukemaan olivat lapsen isovanhemmat (26 %) sekä jonkin verran vanhemmat lukivat lapsille myös yhdessä (15 %). Lisäksi lasten vanhemmat sisarukset lukivat pienemmille sisaruksille jonkin verran (10 %).

Taulukko 5. Lapselle lukemisen jakautuminen perheissä.

6.3 Vanhempien motiivit lapselle lukemiselle

Tutkimuksessa selvitettiin, miten tärkeänä vanhemmat pitävät lukemista. Tutkimuksen tuloksissa nousee esiin, että lapselle ääneen lukeminen koetaan erittäin tärkeänä. Tutkimuksen mukaan vanhemmat pitävät tärkeimpinä tekijöinä lapselle lukemisessa lapsen sanavaraston laajenemista (96 %) ja yhteisen ajan vieton lukemisen avulla (96 %) (taulukko 6). Lapsen mielikuvituksen sekä luovuuden kehittymisen (86 %) ja lapsen rentoutumisen (85 %) lukemisen avulla koettiin myös tärkeiksi syiksi lukemiselle. Vanhemmat kokevat myös lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitojen (79 %) sekä lapsen keskittymiskyvyn paranemista (75 %) lukemisen avulla tärkeänä. Vähän yli puolet (67 %) vanhemmista pitää tärkeänä lapsen kerrontataitojen kehittymistä sekä lapsen lukemaan oppimisen kehittymistä (64 %) ääneen lukemisen avulla. Harva vastaajista (7 %) oli valinnut ”jokin muu, kerro mikä” -vastausvaihtoehdon. Avoimissa vastauksissa korostui erityisesti lukemisen merkitys osana iltarutiineja. Yhteisiä lukuhetkiä pidettiin tärkeänä paitsi siksi, että ne ovat mielekästä tekemistä sekä lapselle että aikuiselle, myös niiden kehittävien vaikutusten vuoksi. Vanhemmat toivat esiin, että lukemisen myötä

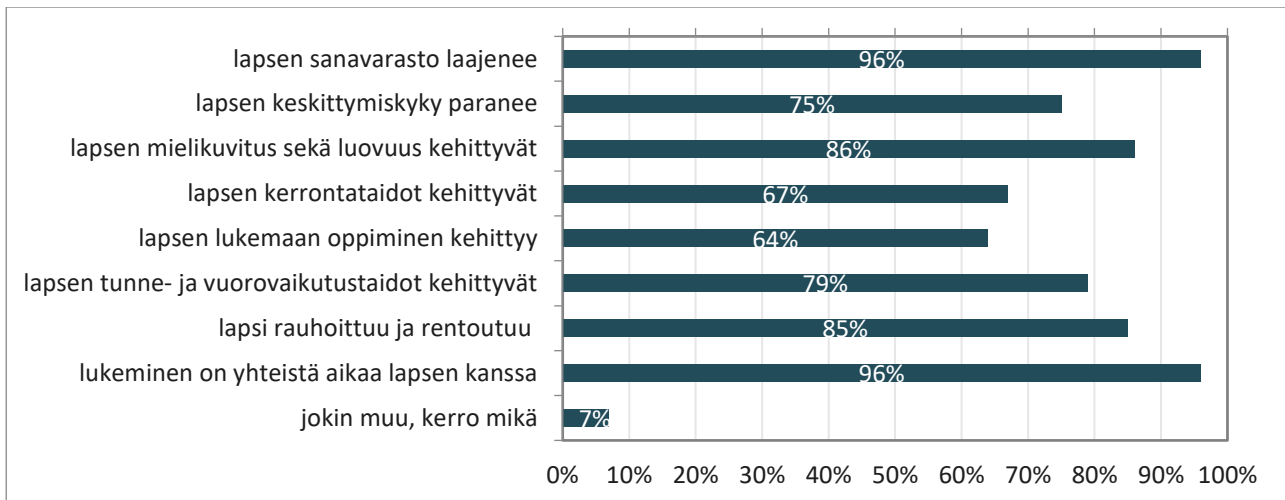
lapset oppivat uusia asioita eri teemoista, lapsen muisti harjaantuu ja kiinnostus kirjallisuutta ja lukemista kohtaan herää.

Kirjan lukeminen yhdessä on arvokasta yhdessäoloa, jolloin lapsi saa aikuiselta täyden huomion. (V10)

Lapseni nauttii kuunnella satuja. (V11)

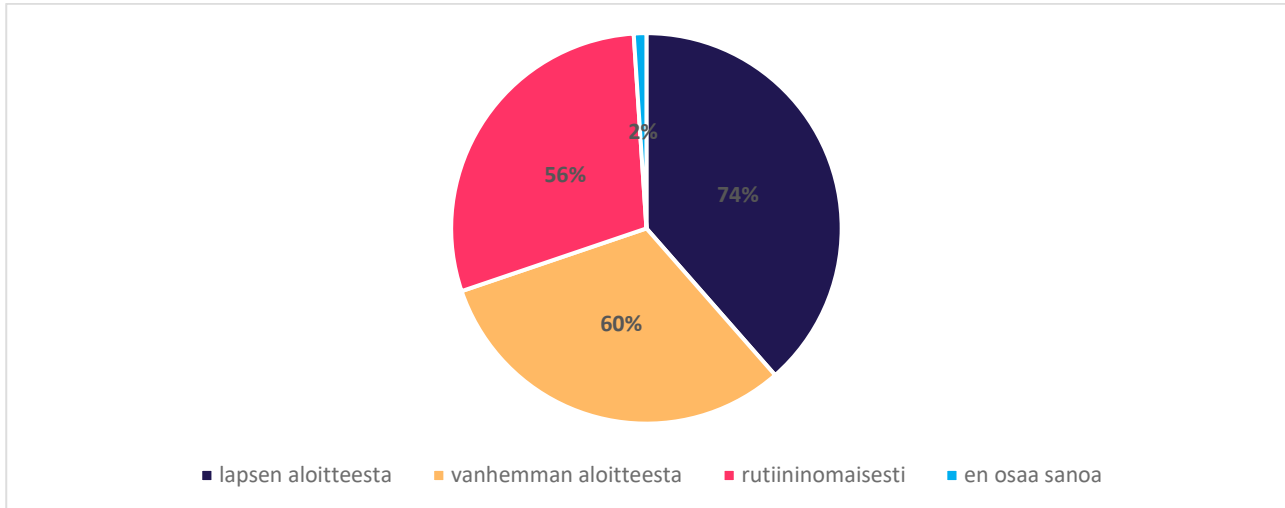
Lapset odottavat yhteistä hetkeä ennen nukkumaanmenoa. Se luo turvallisuuden- tunnetta. Lapset saavat usein itse valita mitä luetaan. (V3)

Lapsi oppii rakentamaan maailmaa muutakin kautta kuin vain näkemänsä ja ko- kemansa perusteella. (V1)

Taulukko 6. Tekijöitä, joita vanhemmat pitävät lukemisessa tärkeinä.

Tutkimustulosten mukaan lukuhetki käynnistyy useimmiten lapsen aloitteesta (74 %) (ku- vio 2). Lisäksi perheissä luetaan usein myös vanhemman aloitteesta (60 %) tai osana ar- jen rutiineja (56 %). Vain harva (2 %) kertoi, ettei osaa sanoa, kenen aloitteesta kirjoja usein luetaan kotona.

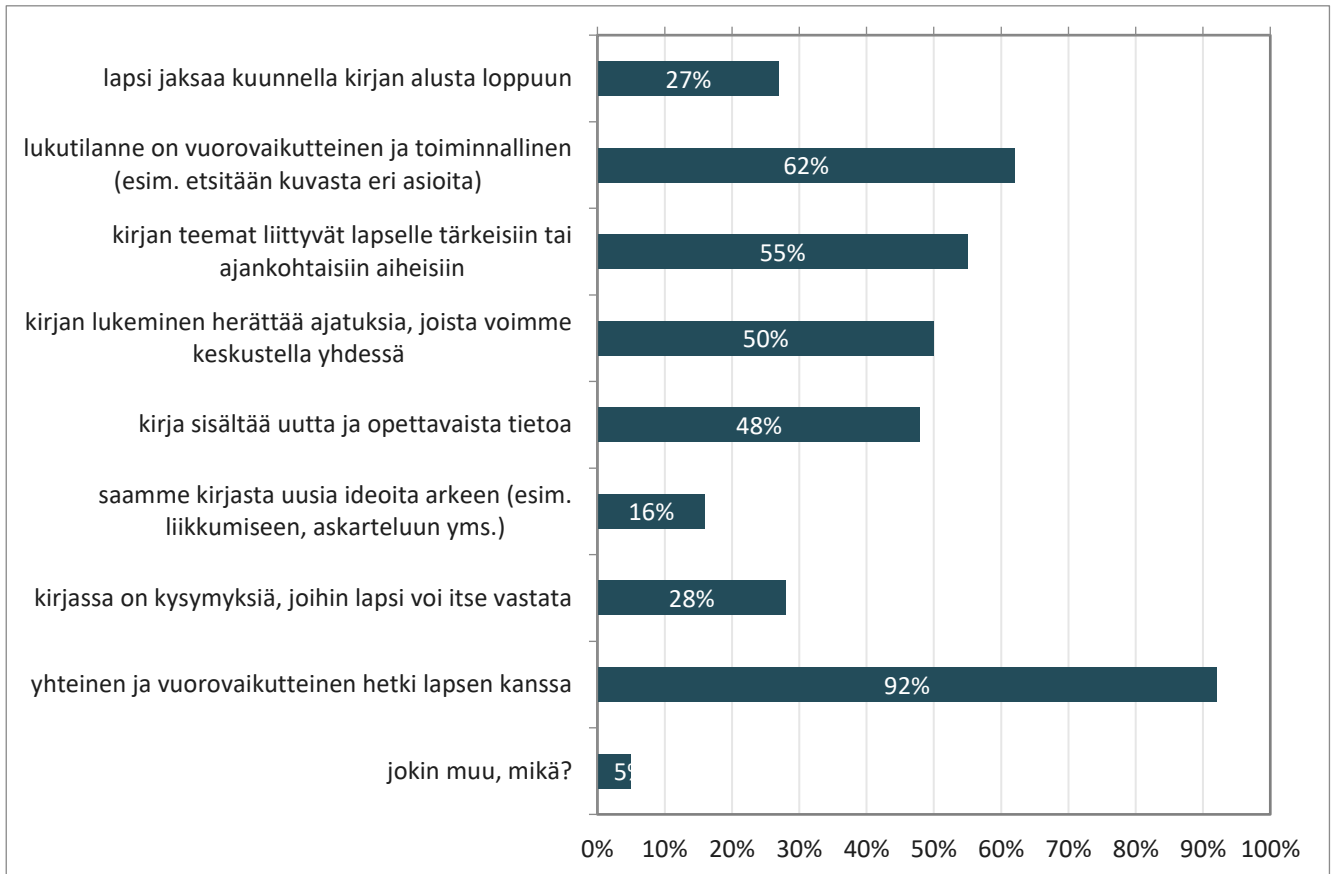
Kuvio 2. Lukuhetken käynnistäjä perheissä.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat arvostavat lukutuokioissa eniten yhteistä ja vuorovaikutteista hetkeä lapsen kanssa (92 %) (taulukko 7). Tulosten mukaan vanhemmat arvostavat lukutilanteissa myös vuorovaikutteisuutta ja toiminnallisuutta (62 %). Lisäksi vanhemmat pitävät tärkeänä, että kirjojen teemat kytkeytyvät lapselle ajankohtaisiin ja läheisiin aiheisiin (55 %). Puolet vastaajista (50 %) painotti sitä, että lukeminen herättää yhteistä keskustelua. Melkein yhtä moni (48 %) koki merkitykselliseksi sen, että kirja tarjoaa uutta ja opettavaista tietoa. Muutama vanhempi (16 %) kokee tärkeäksi, että kirjoista saa ideoita arkeen. Hieman yli neljännes vanhemmista kokee tärkeäksi, että kirjassa on kysymyksiä, joihin lapsi pääsee vastaamaan (28 %) sekä lapsen mielenkiinto säilyy koko lukuhetken ajan (27 %). Viisi prosenttia vanhemmista oli vastannut ”jokin muu, mikä?”- vastausvaihtoehdon. Avomien vastausten mukaan vanhemmat pitävät tärkeänä lukuhetkissä erityisesti lapsen rauhoittumista ja sitä, että kirja sekä lukeminen on lapselle mieluinen ja mielenkiintoinen.

Kirja on lapselle mieleinen. (V1)

Mukava hetki yhdessä. (V16)

Rauhoitutaan lähekkäin tarinan äärelle. (V22)

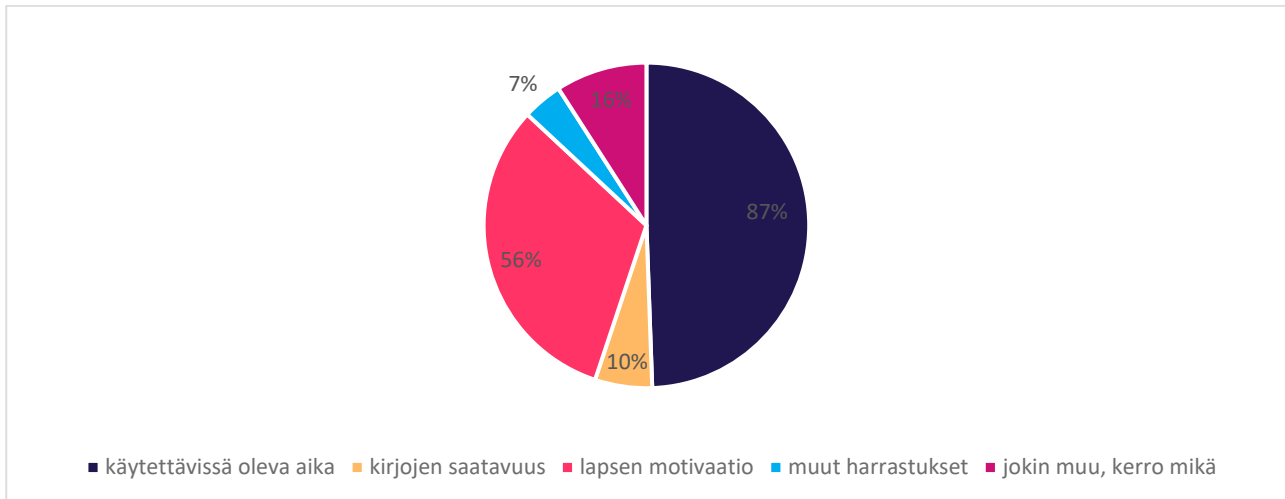
Taulukko 7. Asioita, joita vanhemmat arvostavat lukuhetkissä.

6.4 Lapselle lukemiseen vaikuttavia tekijöitä

Tutkimuksen tulosten mukaan suurin lukemiseen vaikuttava tekijä on käytettävissä oleva aika (87 %) (kuvio 3). Lukemisen määrään vaikuttaa huomattavasti myös lapsen motivaatio. Myös kirjojen saatavuus (10 %) sekä muut harrastukset (7 %) vaikuttavat jonkin verran lapselle lukemisen määrään. Vanhemmista 16 % oli valinnut ”jokin muu, kero mikä”-vastausvaihtoehdon. Avoimissa vastauksissa korostui, että vanhemman oma jaksaminen vaikuttaa merkittävästi lapselle lukemiseen. Vanhempien mukaan myös lukemisen määrään vaikuttaa merkittävästi sen kuuluminen osaksi iltarutiinia. Toisaalta lukemisen määrään vaikuttaa myös lapsen ikä ja sen myötä kehittyvä keskittymiskyky.

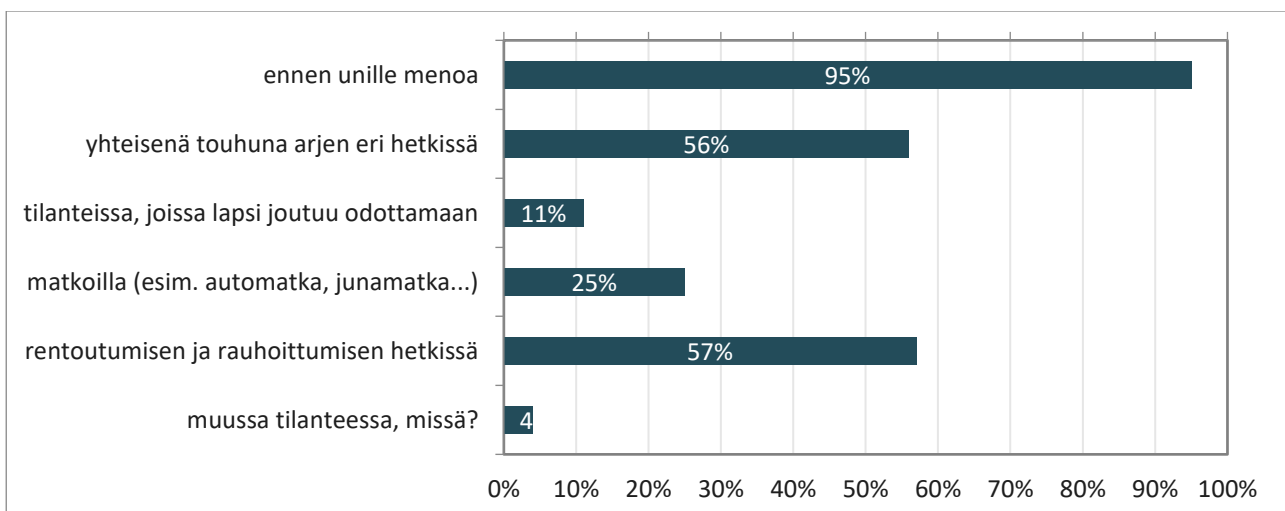
Oma jaksaminen kiireisen arjen keskellä. (V66)

Iltarutiinit, jos unille meno on venynyt, vähenee lukemiseen käytettävä aika. (V25)

Kuvio 3. Tekijöitä, jotka vaikuttavat lapselle lukemisen määrään.

Tulosten mukaan melkein kaikille (95 %) lapsille luetaan ennen nukkumaan menoa (taulukko 8). Myös yli puolelle luetaan silloin, kun on tarkoituksena rentoutua ja rauhoittua (57 %) sekä yhteisenä puuhana arjen hetkissä (56 %). Neljäsosalle (25 %) lapsista luetaan matkustamisen aikana esimerkiksi auto- ja junamatkoilla. Muutamille lapsista (11 %) luetaan arjen odotus- ja siirtymätilanteissa. Vanhemmista neljä prosenttia oli vastannut vastausvaihtoehdon ”muussa tilanteessa, missä?”. Avoimissa vastauksissa nousee esiin, että vanhemmat lukevat lapsilleen lapsen omasta toiveesta. Lukuhetket sijoittuvat myös osaksi arjen rutiineja, kuten wc-käyntien yhteyteen.

Taulukko 8. Tilanteet, joissa lukuhetket usein tapahtuvat.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön yhteistyötahona toimii Seinäjoen kaupunki. Opinnäytetyön aiheeksi valikoitui varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumukset sen ajankohtaisuuden ja oman kiinnostukseni vuoksi. PISA-tutkimusten mukaan lasten lukemisenvalmiudet ovat laskeneet (Leino ym., 2023, s. 20) ja samalla perheiden iltasatuperinteet ovat vähentyneet (Heikkilä-Halttunen, 2018, s.118). Tästä syystä tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksia kodin arjessa vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksella haluttiin selvittää, kuinka paljon lapsille nykyisin luetaan, miksi vanhemmat lukevat lapsilleen sekä millaiset tekijät vaikuttavat lapselle lukemiseen. Tämän tutkimuksen tulosten avulla yhteistyötaho voi tukea perheiden yhteistä lukemista.

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmille kohdennettu kyselytutkimus toi kattavasti tietoa varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksista kotona. Tutkimuksesta esiin nousseet vastaukset tukivat hyvin teoriaa, minkä pohjalta kyselytutkimus laadittiin. Tulokset olivat samanlaisia verrattuna aiempiin Suomessa ja kansainvälisesti tehtyihin tutkimuksiin, mutta tämän tutkimuksen vastausten perusteella saatiin tietoa juuri Seinäjoen alueen lapsiperheiden ajankohtaisia lukutottumuksista. Tutkimuksen otanta oli hyvin laaja, joten vastausten perusteella saatiin kattava kuva siitä, millaisia varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumukset juuri nyt ovat. Muuttujien välisessä ristiintaulukoinnissa ei ilmennyt suuria eroavaisuuksia kysymysten välillä. Tutkimukseen osallistui yhteensä 428 vanhempaa, joten tutkimustuloksia voidaan pitää luotettavina. Vaikka tutkimus on toistettavissa vastaavanlaiselle kohderyhmälle, eivät tulokset välttämättä pysy samanlaisina. Tuloksiin saattaa vaikuttaa ajan kuluessa vanhempien mielipiteiden muutokset ja yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tuotiin esille, että lapsille lukeminen on vankka osa suomalaista kirjallista kulttuuria (Suomen virallinen tilasto, 2019). Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että vanhemmat lukevat hyvin aktiivisesti lapsilleen, sillä valtaosalle (88 %) varhaiskasvatuksessa olevista lapsista luettiin joka päivä tai lähes joka päivä. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös aiemmin, sillä Leinon ym. (2023, s. 55–56) mukaan suomalaisvanhemmat lukevat lapsilleen hyvin aktiivisesti. Vuoden 2021 PIRLS-tutkimuksen mukaan enemmistö (72 %) suomalaisvanhemmista luki lapselleen usein (Leino ym., 2023, s. 55–56). Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös kansainvälisesti, sillä Ledgerin ja Mergan (2018, s. 180–181) tutkimus osoittaa, että puolelle tutkimukseen osallistuneiden lapsista luetaan päivittäin. Tutkimuksen tulosten mukaan varhaiskasvatusikäisten lasten perheissä lukutuokiot

kestävät tyypillisesti 10–15 minuuttia. Tutkimustulokset ovat linjassa Ledgerin ja Mergan (2018, s. 180–181) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan yhteiset lukuhetket kestävät tyypillisesti enintään kaksikymmentä minuuttia. Tutkimuksen myötä voidaan todeta, että äidit ovat edelleen aktiivisimpia lukijoita lapsilleen. Samanlaisia tuloksia on saatu jo aiemmin, sillä Swainin ym. (2016, s. 189) sekä Ledgerin ja Mergan (2018, s. 133) mukaan yleisimmin lapsilleen ääneen lukevat äidit.

Tutkimuksen mukaan vanhemmat pitävät lapselle ääneen lukemista erityisen tärkeänä ja vanhemmat lukevat lapsilleen useista eri syistä. Lapselle ääneen lukeminen vahvistaa monia eri taitoja, sanavaraston laajenemisesta aina koulussa oppimisen taitoihin asti (Suvanto & Ukkola, 2020, s. 283). Tutkimuksessa nousee esiin, että erityisesti sanavaraston laajeneminen ja yhteinen ajanvietto lukemisen myötä ovat tärkeimpiä syitä lukemiselle. Samansuuntaisia tutkimustuloksia on saatu myös muun muassa Lukukeskuksen (2025) tutkimuksessa, jonka mukaan vanhemmat arvostivat lukemisen hyödyistä erityisesti sanavaraston karttumista sekä vuorovaikutuksen ja vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen vahvistumista. Myös Huldenin ym. (2024, s. 11) tutkimuksen mukaan vanhemmat kokevat yhteiset lukuhetket tärkeiksi, koska ne tarjoavat läsnä olevaa yhdessäoloa. Vanhemmat pitävät lukemisen yhtenä syynä myös sitä, että lukiessa lapsi rentoutuu. Samanlaisia tuloksia ilmenee myös Huldenin ym. (2024, s. 11) sekä Ledgerin ja Mergan (2018, s. 181–182) tutkimuksissa. Tutkimuksen mukaan vanhemmat lukevat lapsilleen, jotta se helpottaa lapsen lukemaan oppimista sekä siksi, että lapset oppivat uusia asioita eri teemoista. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös aiemmin sillä Huldenin ym. (2024, s. 11) tutkimuksen mukaan vanhemmat pitävät lukemisessa tärkeänä lasten oppimista, joka auttaa myös opiskelussa ja koulunkäynnissä.

Tutkimuksessa tulee esiin, että vanhemmat arvostavat erilaisia asioita yhteisissä lukuhetkissä. Yhteisissä lukuhetkissä arvostetaan erityisesti yhteistä ja vuorovaikutteista hetkeä lapsen kanssa. Canfieldin ym. (2020, s. 1) mukaan lukeminen lievittää vanhemmuuteen liittyvää stressiä ja tukee varhaisen vuorovaikutussuhteen rakentumista. Yhdessä lukeminen on merkityksellistä sekä lapselle että vanhemmalle, sillä yhteiset lukuhetket tarjoavat arvokasta yhdessäoloa (Hulden ym., 2024, s. 11). Vanhemmat arvostavat lukuhetkissä myös sitä, että lukuhetket ovat vuorovaikutteisia ja toiminnallisia. Useat vanhemmat kokevat merkitykselliseksi myös sen, että lukeminen herättää yhteistä keskustelua ja kirja tarjoaa uutta ja opettavaista tietoa. Vuoden 2021 PIRLS-tutkimuksessa nouseekin esiin, että alle puolet vanhemmista

keskustelee lukemastaan lapsen kanssa usein ja yli puolet keskustelee joskus (Leino ym., 2023, s. 56). Tutkimustulosten mukaan vanhemmat arvostavat myös lukemisen yhteyttä lapsen oppimiseen, mikä on linjassa erityisesti Huldenin ym. (2024, s. 11) tutkimuksessa. Heikkilä-Halttusen (2018, s. 106) mukaan lukeminen tarjoaa rauhoittumisen hetkiä kiireisen arjen keskellä. Myös tässä tutkimuksessa nousee esiin, että vanhemmat pitävät tärkeänä, että lukemisen avulla lapsi rentoutuu kiireisessä arjessa.

Kaikki perheet ovat erilaisia ja luonnollisesti lukemisen harjoittamisen sekä lukurutiinien taustalla on moninaisia syitä (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 167). Myös tässä tutkimuksessa nousee esiin erinäisiä syitä, jotka vaikuttavat lukutottumuksiin ja siihen miksi vanhemmat lukevat lapsilleen arjessa. Tutkimuksen mukaan suurin lukemisen määrään vaikuttava tekijä arjessa on käytettävissä oleva aika. Myös useissa muissa tutkimuksissa (Hulden ym., 2024, s. 14; Ledger & Merga, 2018, s. 131; Lukukeskus, 2020) lukemisen määrään vaikuttaa ajan puute mukaan lukien kotiaskareet, lapsiperheen arjen kuormittavuus ja lasten harrastukset. Tutkimuksen tuloksissa nousee vahvasti esiin, että vanhemman oma jaksaminen vaikuttaa lukemiseen. Sama teema on noussut esiin jo aiemmin Huldenin ym. (2024, s. 14) tutkimuksessa, jonka mukaan vanhempien väsymys vaikuttaa merkittävästi lukemisen määrään. Aiempien tutkimusten mukaan vanhempien sosioekonominen asema nähdään vaikuttavan merkittävästi kodin lukuympäristöön, sillä korkeammin koulutetut vanhemmat lukevat lapsilleen säännöllisemmin kuin matalamman sosioekonomisen aseman perheissä (Leino, 2019, s. 29; Leino ym., 2023, s. 53). Tässä tutkimuksessa saatiin kuitenkin eriyvä tulos, sillä matalammin koulutetut vanhemmat lukivat lapsilleen päivittäin tai lähes päivittäin.

Tutkimuksen mukaan melkein kaikille lapsille luetaan ennen nukkumaan menoa ja se koetaan tärkeäksi osaksi perheiden iltarutiinia. Sama toistuu myös aiempien tutkimusten tuloksissa, joiden mukaan useimmiten lapsille luetaan ennen nukkumaan menoa (Lukukeskus, 2025). Tutkimuksen mukaan lapsille luetaan usein myös matkoilla ja silloin, kun lapsi joutuu odottamaan. Tämä on linjassa Lukukeskuksen (2025) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan lapsille luetaan usein myös satunnaisissa arjen hetkissä, odotteluaikoina ja matkustaessa. Kotona vietetyt yhteiset lukuhetket luovat lapselle luontevan tilaisuuden rauhoittumiseen kiireisen arjen keskellä (Suvilehto, 2020, s. 50; Chovanec, 2018). Tutkimuksessa nouseekin esiin, että usein lapsille luetaan myös silloin, kun lapsen on tarkoitus rentoutua ja rauhoittua.

8 POHDINTA

Lapselle lukeminen on erittäin ajankohtainen ja varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan vahvasti linkittyvä aihe, jonka merkitystä voidaan tarkastella yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla. Aikaisemman tutkimuskirjallisuuden valossa yhteiset lukuhetket ovat avainasemassa lapsen kokonaisvaltaisessa kasvussa, kehityksessä ja hyvinvoinnissa (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 207). Lukeminen kehittää lapsen tunneälyä, empatiataitoja ja itseymmärrystä, mikä auttaa huomioimaan toisten tunteita ja asettumaan toisen asemaan (Aerila & Kauppinen, 2021, s. 14; Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 39). Nämä taidot ovat tärkeitä, sillä ne helpottavat lapsen kiinnittymistä ja pääsyä esimerkiksi osaksi vertaisyhteisöä. Varhaiset lukukokemukset heijastuvat pitkälle tulevaisuuteen, sillä ne luovat pohjan myöhemmälle lukutaidolle ja koulu- menestykselle (Davis & Magee, 2020, s. 10; Leino, 2019, s. 27). Kouluttautuminen puolestaan ehkäisee syrjäytymistä ja luo edellytyksiä aktiiviselle kansalaisuudelle, kun taas lukutaidon puute voi johtaa ulkopuolisuuden kokemuksiin ja vaikeuttaa yhteiskunnassa toimimista (Möller-Salmela, 2020, s. 3).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena olikin selvittää varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksia kodin arjessa vanhempien näkökulmasta tarkasteltuna. Asetetut tutkimuskysymykset käsittelivät lukemisen yleisyyttä, vanhempien motiiveja lukemiseen liittyen sekä lukuhetkiä edistäviä ja haastavia tekijöitä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa myös yhteistyötaholle ajankohtaista tutkimustietoa, jonka avulla he voivat tukea ja kehittää perheiden lukutottumuksia. Tutkimuksen tavoitteet saavutettiin erittäin hyvin. Määrällisellä kyselytutkimuksella saatiin kattava ja monipuolinen aineisto, joka vastasi suoraan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tavoitteiden täyttymistä tuki erityisesti kyselyn saavuttama suuri vastaajamäärä (N = 428), mikä osaltaan mahdollistaa luotettavan yleiskuvan muodostamisen Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien lapsiperheiden lukutottumuksista. Tutkimuksen saama suuri vastaajamäärä myös osoitti, että lukeminen koetaan erittäin tärkeäksi lapsiperheiden arjessa. Tutkimuksen avulla saatiin selville myös lukuhetkien edistäviä ja haastavia tekijöitä.

Tulosten perusteella varhaiskasvatusikäisille lapsille luetaan hyvin aktiivisesti kodin arjessa, sillä enemmistölle varhaiskasvatusikäisistä lapsista luetaan päivittäin tai lähes päivittäin. Vanhemmat lukevat lapsilleen useista eri syistä, joista tärkeimpinä syinä nousi lapsen sanavaraston karttuminen sekä yhteinen ja vuorovaikutteinen hetki lapsen kanssa. Erityisesti nyky-yhteiskunnassa kiireisessä arjessa onkin erityisen tärkeää rauhoittua yhteisen ja vuorovaikutteisen lukuhetken äärelle. Tutkimuksessa havaittiin, että lukuhetkien vakiintuminen osaksi

perheen iltasatuperinteitä ja rutiineja edisti niiden toteutumista. Suurimmaksi haasteeksi puolestaan muodostuivat arjen kiire ja vanhempien väsymys.

Tutkimuksen tulokset ovat erittäin merkityksellisiä ja hyödynnettäviä sekä yhteistyötaholle, Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukselle, että laajemmin varhaiskasvatuksen kentälle. Tulokset osoittavat, että enemmistölle varhaiskasvatusikäisistä lapsista luetaan päivittäin tai lähes päivittäin, mikä on todella positiivista. Tulosten suurin hyöty kuitenkin liittyy niiden perheiden tunnistamiseen, joissa lukuhetket eivät toteudu ollenkaan tai ovat vaarassa jäädä kiireen tai vanhempien väsymyksen jalkoihin. Varhaiskasvatus voikin hyödyntää näitä tuloksia suoraan kehittämällä matalan kynnyksen tukitoimia perheille. Varhaiskasvatuksessa voisi tarjota konkreettisia vinkkejä lukuhetkien toteuttamiseen, esimerkiksi iltasatukärryn tai lyhyiden luvunkin muodossa.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa pohdin, tavoittiko tutkimus juuri ne perheet, joille lukeminen on jo valmiiksi tärkeä ja luonteva osa arkea. Tutkimuksen ulkopuolelle ovat saattaneet jäädä ne perheet, joiden arjessa lukuhetkiä on hyvin vähän tai ei lainkaan. Tästä syystä tulokset saattavat antaa todellisuutta positiivisemmän kuvan. Toisena merkittävänä tekijänä pohdin kyselytutkimuksessa käytettyä kieltä. Kyselytutkimus toteutettiin ainoastaan suomeksi, mikä saattoi rajata osan varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmista tutkimuksen ulkopuolelle. Jatkossa vastaavanlaisia tutkimuksia tehdessä olisi siis perusteltua tarjota kyselylomake useammalla kielellä saavutettavuuden parantamiseksi.

8.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan hyvin opettavainen prosessi, joka kehitti myös omaa ammatillista kasvua. Opinnäytetyöprosessi sujui suurimmaksi osaksi mutkitta, mutta jonkin verran haasteita toi teoreettisen viitekehyksen rajaaminen tutkimukseen sopivaksi ja sen linkittäminen osaksi tutkimuksen tuloksia. Opinnäytetyöprosessi käynnistyi tammikuussa 2025 aiheen ideoinnilla ja yhteistyötahon kartoittamisella. Otin yhteyttä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukseen, joka kiinnostui tutkimusaiheestani. Tämän jälkeen hain tutkimusluvan Seinäjoen kaupungilta. Teoreettisen viitekehyksen rakentaminen alkoi heti alkuvuodesta ja jatkui rinnakkain koko opinnäytetyöprosessin ajan. Aineistonkeruumenetelmänä toimivan kyselylomakkeen suunnittelu ja toteutus tehtiin maaliskuussa 2025. Kysely esitettiin yhteistyötaholla, minkä jälkeen se jaettiin kohderyhmälle huhtikuussa 2025. Sain kyselyyn

kattavasti vastauksia, ja aloitin aineistoon perehtymisen jo tiedonkeruun ollessa käynnissä. Syksyllä 2025 opinnäytetyön edistyminen hidastui hieman. Alkuvuodesta 2026 siirryin aineiston varsinaiseen analysointivaiheeseen, kirjasin tutkimuksen johtopäätökset ja viimeistelin teoriataustan. Valmistuvan opinnäytetyön esittelin seminaarissa huhtikuussa 2026.

8.2 Sosionomin kompetenssit

Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit koostuvat kuudesta eri osaamisalueesta: eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, verkosto- ja palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatioosaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK), 2023, s.1–3). Opinnäytetyöprosessi vahvisti asiantuntijuuttani ja osaamistani kaikilla näillä osaamisalueilla.

Eettinen ja yhteiskunnallinen osaaminen syvenivät prosessin aikana, kun ymmärrykseni lukemisen merkityksestä lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle vahvistui. Opinnäytetyö opetti huomioimaan entistä paremmin perheiden moninaisuuden sekä tarpeen tukea lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kotona tapahtuvaan lukemiseen. Koska varhaiset lukukokemukset ja niiden myötä kehittyvä lukutaito ovat keskeisiä keinoja ehkäistä syrjäytymistä ja huono-osaisuutta, prosessi vahvisti täten myös kriittistä ja osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamistani.

Asiakastyön osaaminen vahvistui perehtyessäni syvällisesti lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen sekä lukemisen merkitykseen näihin tekijöihin. Ymmärsin, kuinka tärkeää varhaiskasvatuksessa on rohkaista ja tukea perheitä yhteisiin lukuhetkiin. Tulevana varhaiskasvatuksen sosionomina opinnäytetyön tuottama tietotaito antaakin minulle vahvat ammatilliset valmiudet edistää lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia yhteisiin lukuhetkiin vanhempien kanssa. Toisaalta opinnäytetyö vahvisti myös verkosto- ja palvelujärjestelmäosaamistani ja osaan nyt paremmin tunnistaa perheiden tuen tarpeita ja ohjata heitä tarvittaessa erilaisten palveluiden piiriin.

Tutkimus ja kehittämisosaaminen kehittyi erityisesti tiedonhaun ja luotettavan tutkimustiedon arvioinnin kautta. Kykyäni analysoida aineistoa, vertailla tuloksia ja tehdä johtopäätöksiä vahvistuivat merkittävästi opinnäytetyöprosessin aikana. Työyhteisö- ja johtamisosaaminen kehittyi erityisesti itsensä johtamisen näkökulmasta, sillä toteutin opinnäytetyön itsenäisesti.

Itsensä johtamisen taidot korostuivat erityisesti laajojen kokonaisuuksien hallinnassa, aikatauluttamisessa sekä tiedonhaussa ja kirjoitustyössä.

Nämä taidot luovat vankan pohjan toiminnalle varhaiskasvatuksen moniammatillisessa työyhteisössä. Koska jokaisella tiimin jäsenellä on varhaiskasvatuksessa oma vastuualueensa, itsensä johtamisen taidot ovat avainasemassa oman roolin, vastuun ja tehtävien hoitamisessa. Kun jokainen tiimin jäsen johtaa omaa työtään hyvin, koko tiimin toiminta tehostuu. Koen, että toimiva ja tavoitteellinen tiimi on puolestaan perusta laadukkaalle pedagogiikalle ja lapsen hyvinvointia tukevalle varhaiskasvatukselle.

8.3 Jatkotutkimusaiheet

Kuten tutkimuksesta käy ilmi, vanhemmat arvostavat ääneen lukemista. Tulevaisuudessa aiheetta olisi kuitenkin mielenkiintoista tutkia myös varhaiskasvattajien näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen keskeisenä tehtävänä on tukea lasten kielen ja puheen kehitystä ja alan ammattilaisten vastuulla on laajentaa tavoitteellisesti lasten kielellistä muistia ja sanavarastoa, mikä puolestaan rikastaa heidän kielellistä ilmaisuaan (Opetushallitus, 2022, s. 45–46). Varhaiskasvatuksessa tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen, jotka sisältävät rikkaita ja vaihtelevia tekstejä. Kuitenkin Kalliala (2012, s. 61) huomauttaa, ettei ääneen lukeminen ole enää vakiintunut osa kaikkien suomalaisten päiväkotien arkea. Koska toimintaympäristö muuttuu, varhaiskasvatuksen lukukäytäntöjä olisi tärkeää kartoittaa lisää nimenomaan ajan-kohtaisen tutkimuksen avulla. Toiseksi jatkotutkimusaiheeksi pohdin äänikirjojen hyödyntämistä lapsiperheissä. Tämä tutkimus perustui konkreettisten kirjojen lukemiseen, joten jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka suuri rooli digitaalisilla äänikirjoilla on perheiden lukutottumuksissa. Lisäksi jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää monikulttuuristen lapsiperheiden lukutottumuksia.

LÄHTEET

- Aerila, J.-A., & Kauppinen, M. (2020). TARU - lukemisen iloa yhteisön ja taiteen kautta. Teoksessa M. Neitola, J.-A. Aerila, & M. Kauppinen (toim.), *Rinnalla: Taide, kerronta ja sosiaalisemotionaalinen oppiminen varhaiskasvatuksessa* (s. 155–172). Painotalo Grano Oy.
- Aerila, J.-A., & Kauppinen, M. (2019). *Sytytä lukukipinä: Pedagogisia keinoja lukuinnon herättelyyn*. PS-kustannus.
- Aerila, J.-A., & Kauppinen, M. (2021). *Kirjasta kaveri: Sytykkeitä lukijaksi kasvamiseen*. PS-kustannus.
- Aerila, J.-A., & Mascia, T. (2023). Digitaalinen kirjallisuus lasten lukijuutta tukemassa: Valtteina tuttuus, toiminnallisuus ja monipuolisuus. *AVAIN-Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti*, 20(2), 78–85. <https://journal.fi/avain/article/view/127212>
- Aro, M., & Lerkkanen, M.-K. (2019). Lukutaidon kehitys ja lukemisvaikeudet. Teoksessa: T. Aho, M. Aro, T. Aro, M.-K. Lerkkanen, & T. Siiskonen (toim.), *Oppimisen vaikeudet* (s. 252–289). Niilo Mäki Instituutti.
- Aslam, S., Qutab, S., & Ali, N. (2024). Components of reading culture: Insights from bibliometric analysis of 1991-2020 research. *Journal of information Science*, 50(5), 1277-1290. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/01655515221118667>
- Burgess, S., Hecht, S., & Lonigan, C. (2002). Relations of the home literacy environment (HLE) to the development of reading-related abilities: A one-year longitudinal study. *Reading Research Quarterly*, 37(4), 408-426. https://www.researchgate.net/publication/250055360_Relations_of_the_Home_Literacy_Environment_HLE_to_the_Development_of_Reading-Related_Abilities_A_One-Year_Longitudinal_Study
- Canfield, C. F., Miller, E. B., Shaw, D. S., Morris, P., Alonso, A., & Medelsohn, A. L. (2020). Beyond language: Impacts of shared reading on parenting stress and early parent-child relational health. *Developmental Psychology*, 56(7), 1305-1315. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7319866/>
- Cardenas, K., Miranda-Zapata, E., & Moreno-Nunez, A. (8.9.2020). Shared Book-Reading in Early Childhood Education: Teachers' Mediation in Children's Communicative Development. *Frontiers in Psychology* (11), 1-21. <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2020.02030/full>
- Chovanec, T. (2018). *Get your Family into the Reading Habit*. <https://ptaourchildren.org/family-reading-habits/>

- Davis, P., & Magee, F. (2020). *Reading. Arts for health*. Eemerald publishing.
<https://research.ebsco.com/c/zz4uby/search/details/vf7esfqaen?db=e000xww&isEbscoSigNln=false>
- Hakala, J. T. (2018). Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa: R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle* (5. p., s. 14–26). PS-kustannus.
- Happonen, S. (2020). Kirjallisuus. Teoksessa L. Tainio, M. Ahlholm, S. Grunthal, S. Happonen, R. Juvonen, U. Karvonen, & S. Routarinne (toim.), *Suomen kieli ja kirjallisuus koulussa* (s. 207–259). (Suomen ainedidaktinen tutkimusseura: Ainedidaktisia tutkimuksia 18). Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta.
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. Edita.
- Heikkilä-Halttunen, P. (2018). *Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen*. (3. p.). Atena Kustannus Oy.
- Heikkilä-Halttunen, P. (2025). *Lue lapselle kuvaa ja tarinaa: Kuvakirja lapsen ja aikuisen arjessa*. Etana Editions.
- Helovuori, M. (2016). *100 syytä lukea: Lukukipinän sytytyskirja*. Avain.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. (13. p.). Tammi.
- Huang, H., Tse, S. -k., Chu, S. K. -W., Xiao, X. -y., Lam, J.W.-i., Ng, R. H. -W. & Hui, S.-Y. (2019). The correlation between out-of-school and in-school reading resources with primary school students' reading attainment. *Information Research: An international Electronic Journal*, 24(3). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1229379.pdf>
- Hulden, K., Aerila, J.-A., Lähteenmäki, M., & Mikkilä-Erdmann, M. (2024). Perheissä esiintyvät lasten lukukulttuurit vanhempien kuvaamana. *Ainedidaktikka*, 8(1), 4–25.
<https://journal.fi/ainedidaktikka/article/view/141472/91935>
- Kalliala, M. (2012). *Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitosta*. Gaudeamus.
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karasma, K., & Suvilehto, P. (2013). *Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita: Lasten – ja nuortenkirjallisuuden maailma*. Avain.
- Khanolainen, D., Psyridou, M., Silinskas, G., Lerkkanen, MK., Niemi, P. Poikkeus, A.-M., & Torppa, M. (2020). Longitudinal Effects of the Home Learning Environment and Parental Difficulties on Reading and Math Development Across Grades 1–9. *Frontiers in*

Psychology, 11, Article 577981.

<https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2020.577981/full>

Laine, T. (2018). Lukeminen – yksityinen vai yhteisöllinen tapahtuma? *Kasvatus & Aika*, 12(2), 21–35. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/74128>

Ledger, S., & Merga, M. K. (2018). Reading Aloud: Children’s Attitudes toward being Read to at Home and at School. *Australian Journal of Teacher Education*, 43(3). <https://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=3781&context=ajte>

Leino, K. (2019). Lukutaidolla hyvä tulevaisuus. *Rihveli*, 2019(1), 25–29. <https://hoay.fi/tiedotus/rihveli/>

Leino, K., Nissinen, K., Puhakka, E., & Rautopuro, J. (2017). *Lukutaito luodaan yhdessä: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016)*. Koulutuksen tutkimuslaitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7292-9>

Leino, K., Siren, M., Nissinen, K., & Puhakka, E. (2023). *Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021)*. Koulutuksen tutkimuslaitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9620-8>

Lerkkanen, M.-K. (2020). Kehittyvä luku- ja kirjoitustaito. Teoksessa S. Haapala, E. Niemitalo-Haapala, & S. Ukkola (toim.), *Lapsen kielenkehitys, Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys* (s.183–202). PS-Kustannus.

Lerkkanen, M.-K., Salminen, J., & Pakarinen, E. (2018). Varhaislapsuuden lukuhetket tukevat lukutaitoa. *Onnimanni*, 2018(1–2), 20–26. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201905082442>

Liutta, A. (2011). *‘Ope, lue se uusiksi!’ Narratiivisen eettisen kasvatuksen perusteita erityisesti hyve-eettisestä näkökulmasta*. [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Tampere University Press. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/66804>

Lukukeskus. (2020). *10 faktaa lukemisesta 2020*. Lue lapselle. <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2020/#fakta-1>

Lukukeskus. (2025). *Selvitys: Kirjakassi vaikuttaa lukemistottumuksiin vielä leikki-iässäkin*. Lue lapselle. <https://luelapselle.fi/selvitys-kirjakassi-vaikuttaa-lukemistottumuksiin-viela-leikki-iassakin/>

Mursula, T., & Tiainen, O. (2020). Lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen havainnoiden ja vuorovaikutuksessa. Teoksessa T. Kyrönlampi, K. Mäkitalo, & M. Uitto (toim.), *Esi- ja alkuopetuksen käsikirja* (s. 75–92). PS-Kustannus.

Mustola, M. (2014). Lastenkirjallisuus käsitteenä ja lajina. Teoksessa: M. Mustola (toim.), *Lastenkirja. Nyt*. (s. 8–24). Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Möller-Salmela, A. (2020). *Perheessä lukeminen*. Hangon kaupunginkirjasto.

- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., & Ruoppila, I. (2022). *Ihmisen psykologinen kehitys*. 9. p. PS-kustannus.
- Nurmilaakso, M., & Välimäki, A.-L. (2011). Päiväkoti Vironniemi kasvu- ja oppimisympäristönä. Teoksessa M. Nurmilaakso, & A.-L. Välimäki (toim.), *Lapsi ja kieli Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa* (s.112–121). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Price, J., & Kalil, A. (2018). The effect of mother–child reading time on children’s reading skills: evidence from natural within-family variation. *Child Development*, 90(6), 688-702. <https://research-ebSCO-com.libts.seamk.fi/c/zz4uby/viewer/pdf/oixr3mm3p5>
- Pulkkinen, J., & Siren, M. (2021). Lukutaidon, sukupuolen ja vanhempien koulutuksen yhteys nuorten koulutusodotuksiin. Teoksessa K. Leino, J. Rautapuro, & P. Kulju (toim.), *Lukutaito – Tie tulevaisuuteen PISA 2018 Suomen pääraportti* (s. 289–302). Suomen kasvatustieteellinen seura. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_79055#
- Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M.-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A., & Hjelt, H. (2019). *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa: Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa*. Kansallinen koulutuskeskuksen arviointikeskus. Julkaisut 15:2019. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1519.pdf
- Sen, E. (2021). Children’s literature as a pedagogical tool: A Narrative inquiry. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 8(3). 2028-2048. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1308046.pdf>
- Siiskonen, T., Poikelus, T., Aro, M., & Ketonen, R. (2014). Lukemis- ja kirjoittamisvalmiudet. Teoksessa: T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen, & R. Ketonen (toim.), *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa* (4. p., s. 311–332). PS-kustannus.
- Sinkkonen, J. (2012). *Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun*. (uud. p.). WSOY.
- Stephenson, K. A., Parrila, R., Georgiou, G., & Kirby, J. (2008). Effects of home literacy. Parents’ beliefs and children’s task-focused behavior on emergent literacy and word reading skills. *Scientific Studies of Reading*, 12(1), 24-50. https://www.researchgate.net/publication/233222462_Effects_of_Home_Literacy_Parents'_Beliefs_and_Children's_Task-Focused_Behavior_on_Emergent_Literacy_and_Word_Reading_Skills
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK). (2023). *Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit*.

<https://www.sosiaalialanverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>

- Suomen virallinen tilasto (SVT). *Vapaa-ajan osallistuminen: Lukemisen muutokset 2017, 1. Kirjojen lukeminen lisääntynyt – luettujen kirjojen määrä pienentynyt* [verkkojulkaisu]. Tilastokeskus. https://stat.fi/til/vpa/2017/03/vpa_2017_03_2019-04-25_kat_001_fi.html
- Suvanto, A. (2011). Kirjan lukeminen keskustellen. Teoksessa: S. Loukusa, & L. Paavola (toim.), *Lapset kieltä käyttämässä: Pragmaattisten taitojen kehitys ja sen häiriöt* (s. 280–283). PS-kustannus.
- Suvanto, A., & Ukkola, S. (2020). Lastenkirjallisuus alle kouluikäisen lapsen kielenkehityksen tukena. Teoksessa S. Haapala, E. Niemitalo-Haapala, & S. Ukkola (toim.), *Lapsen kielenkehitys, vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys* (s. 271–289). PS-Kustannus.
- Suvilehto, P. (2020). Kirjallisuusterapeuttinen kirjallisuuskasvatus – tietoisuutta kirjojen ja tarinoiden mahdollisuuksista. Teoksessa M. Neitola, J.-A. Aerila, & M. Kauppinen (toim.), *Rinnalla: Taide, kerronta ja sosiaalisemotionaalinen oppiminen varhaiskasvatuksessa* (s. 50–60). Grano Oy.
- Swain, J., Cara, O., & Mallows, D. (2016). 'We occasionally miss a bath but we never miss stories': Father reading to their young children in the home setting. *Journal of Early Childhood Literacy*, 17(2), 176-202.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1468798415626635>
- Torppa, M. (2009). *Yksilöllisiä kehityspolkuja kohti lukemista: varhaisten taitojen, oppimisympäristön ja sukuriskin vaikutukset*. NMI-bulletin – Niilo Mäki-säätiö. Vol. 19, No. 2. https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2016/09/lectio2_2009.pdf
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (uud. p.). Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3 2019.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarviointin_ohje_2019.pdf
- Ukkola, A., & Metsämuronen, J. (2023). *Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana: Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2020*. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus.
https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0123.pdf
- Valli, R. & Perkkilä, P. (2018). Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa: R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5. p., s. 117–128). PS-kustannus.

- Vastamäki, J. & Valli, R. (2018). Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta kyselylomaketutkimuksessa. Teoksessa: R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5. p., s. 129–141). PS-kustannus.
- Vehkalahti, K. (2019). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsingin yliopisto.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf>
- Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/98723>
- Vilka, H. (2021a). *Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-Kustannus.
- Vilka, H. (2021b). *Tutki ja kehitä*. (5. p.). PS-Kustannus.
- Voipio, M., & Laakso, M. (2017). *Lasten- ja nuortenkirjallisuutta tutkimassa*. Avain.
<https://journal.fi/avain/article/view/66376/26814>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselytutkimus

Liite 1. Saatekirje.

Hei hyvä vanhempi tai huoltaja!

Olen varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelija Viivi Mäki-Mantila Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä yhteistyössä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Tutkimukseni käsittelee varhaiskasvatusikäisten lasten lukutottumuksia kotiympäristössä.

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, miten usein aikuinen lukee lapselle kotona ääneen sekä miten erilaiset tekijät vaikuttavat ääneen lukemiseen. Tiedetään, että aikuisen ääneen lukemisella on monia hyötyjä lapselle, kuten sanavaraston rikastuttaminen, vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä tunneällyn kasvattaminen. Lapselle ääneen lukemisen hyödyt kantavat myös lapsen tulevaisuuteen. Tutkimukseni aihe on tärkeä myös siksi, että aiheesta on tällä hetkellä vain vähän ajankohtaista tutkimustietoa. Vastaukset ovat erittäin tärkeitä, sillä ne auttavat ymmärtämään paremmin lapsen kotiympäristön lukutottumuksia sekä niiden merkitystä lapsen kehitykselle.

Vastaamalla kyselyyn autat tutkimusaineiston keräämisessä. Aineiston keruu tapahtuu anonymiminä verkkokyselynä Webropolissa. **Kysely on auki 11.4.-30.4.2025.** Tutkimuksesta saatu aineisto säilytetään sekä käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimuksen tulokset analysoidaan ja raportoidaan siten, että yksittäisen henkilön vastauksia ei ole mahdollista erottaa tuloksista. Aineisto hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Tutkimuksen kysely sisältää monivalintakysymyksiä sekä yhden avoimen kysymyksen, johon on mahdollista vastata omin sanoin. Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa noin 5–10 minuuttia.

Kyselyyn pääset vastaamaan alla olevan linkin kautta tai lukemalla QR-koodin.

<https://link.webpolsurveys.com/S/3812EA9BE94DEA02>

Jos tutkimuksesta herää kysyttävää, vastaan niihin mielelläni sähköpostitse.

Lämmin kiitos ajastasi ja vastauksestasi jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin,

Viivi Mäki-Mantila

viivi.maki-mantila@seamk.fi

Liite 2. Kyselytutkimus.

Tietosuojaseloste

Taustatietokysymykset

1. Ikäni on

alle 20 vuotta

20-30 vuotta

30-40 vuotta

40-50 vuotta

yli 50 vuotta

2. Koulutusasteeni on

peruskoulu

ammattikoulu tai lukio

alempi korkeakoulu

ylempi korkeakoulu

jokin muu, kerro mikä

3. Lapseni ikä / lasteni iät

Jos sinulla on useampi varhaiskasvatusikäinen lapsi valitse heidän iät

alle 1-vuotias

1-vuotias

2-vuotias

3-vuotias

4-vuotias

5-vuotias

6-vuotias

7-vuotias

4. Miten tärkeänä pidät lapselle ääneen lukemista?

1- en lainkaan

2- jonkin verran tärkeänä

3- erittäin tärkeänä

5. Miksi pidät lukemista tärkeänä?

Voit valita useamman sopivan vaihtoehdon

lapsen sanavarasto laajenee

lapsen keskittymiskyky paranee

lapsen mielikuvitus sekä luovuus kehittyvät

lapsen kerrontataidot kehittyvät

lapsen lukemaan oppiminen kehittyy

lapsen tunne- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät

lapsi rauhoittuu ja rentoutuu

lukeminen on yhteistä aikaa lapsen kanssa

jokin muu, kerro mikä

6. Kuinka usein lapselle luetaan kotona ääneen?

päivittäin tai lähes päivittäin

muutaman kerran viikossa

kerran viikossa

muutaman kerran kuukaudessa

kerran kuukaudessa

harvemmin kuin kerran kuukaudessa

ei lainkaan

7. Minkä mittainen lukutuokio on keskimäärin?

alle 5 minuuttia

5–10 minuuttia

10–15 minuuttia

15–30 minuuttia

yli 30 minuuttia

8. Millaiset tekijät vaikuttavat siihen, miten paljon luet lapselle?

Voit valita useamman sopivan vaihtoehdon

käytettävissä oleva aika

kirjojen saatavuus

lapsen motivaatio

muut harrastukset

jokin muu, kerro mikä

9. Millaisia kirjoja lapselle luetaan useimmiten?

Voit valita useamman sopivan vaihtoehdon

kuvakirjat

satukirjat

tietokirjat

runokirjat

muut, mitkä?

10. Kuka lapselle lukee useimmiten?

Valitse sopivimmat vaihtoehdot

äiti

isä

vanhemmat yhdessä

sisarukset

isovanhemmat

joku muu

11. Kuka yleensä valitsee luettavan kirjan?

lapsi

aikuinen

yhdessä

vaihtelevasti

vuorotellen

12. Millaisissa tilanteissa lukuhetket usein tapahtuvat?

Voit valita useamman sopivan vaihtoehdon

ennen unille menoa

yhteisenä touhuna arjen eri hetkissä

tilanteissa, joissa lapsi joutuu odottamaan

matkoilla (esim. automatka, junamatka...)

rentoutumisen ja rauhoittumisen hetkissä

muussa tilanteessa, missä?

13. Kenen aloitteesta kirjoja yleensä luetaan?

Voit valita useamman sopivan vaihtoehdon.

lapsen aloitteesta

vanhemman aloitteesta

rutiininomaisesti

en osaa sanoa

14. Millaisia asioita pidät tärkeänä, kun luet kirjaa lapsen kanssa?

Voit valita useamman sopivan vaihtoehdon

lapsi jaksaa kuunnella kirjan alusta loppuun

lukutilanne on vuorovaikutteinen ja toiminnallinen (esim. etsitään kuvasta eri asioita)

kirjan teemat liittyvät lapselle tärkeisiin tai ajankohtaisiin aiheisiin

kirjan lukeminen herättää ajatuksia, joista voimme keskustella yhdessä

kirja sisältää uutta ja opettavaista tietoa

saamme kirjasta uusia ideoita arkeen (esim. liikkumiseen, askarteluun yms.)

kirjassa on kysymyksiä, joihin lapsi voi itse vastata

yhteinen ja vuorovaikutteinen hetki lapsen kanssa

jokin muu, mikä?

15. Vapaa sana

Onko mielessäsi jotain muuta, mitä haluaisit vielä kertoa lapsesi lukutottumuksista?

Läheämällä kyselyn annat suostumuksesi osallistua tutkimukseeni sekä luvan vastauksesi käyttämiseen osana opinnäytetyötäni.